

DIPLOMADOLGOZAT

KORDA TAMÁS
Regionális és környezeti gazdaságtan

2024

Magyar Agrár- és Élettudományi Egyetem
Budai Campus
Vidékfejlesztés és Fenntartható Gazdaság Intézet
Regionális és környezeti gazdaságtan Szak

**A Balaton Kiemelt Üdülőkörzet területi elemzése, gazdasági és
társadalmi egyenlőtlenségeinek vizsgálata**

Belső konzulens: Dr. Prihoda Emese
egyetemi docens

**Belső konzulens
intézete/tanszéke:** Agrár- és Élelmiszergazdasági
Intézet / Mezőgazdasági
Adatfeldolgozási és
Adatelemzési Tanszék

Készítette: Korda Tamás
HENKI1
levelező tagozat

Budapest
2024

Tartalom

1. Bevezetés és célkitűzés	2
2. Szakirodalmi áttekintés	6
2.1. A balatoni térség természetföldrajzi bemutatása	6
2.2. A Balaton Kiemelt Üdülőkörzet településszerkezete és demográfiája	6
2.3. Az idegenforgalom megjelenése a térségben	9
2.4. A helyi őslakosság	9
2.5. A turizmus megjelenése és a Balaton, mint „második otthon”	10
2.6. Balatont érintő fejlesztési tervek	11
3. A kutatás	18
3.1. A kutatás célja, hipotézisei	18
3.2. A vizsgálat módszerei	19
3.3. Eredmények és értékelésük	19
3.3.1. A válaszadók demográfiai elemzése	21
3.3.2. A választott balatoni desztinációk	22
3.3.3. A demográfiai tényezők és a választott balatoni lokáció kapcsolata	26
3.3.4. A nyílt végű kérdések kiértékelése	33
4. Összefoglalás, következtetések levonása	36
Irodalomjegyzék	40
Ábrák és táblázatok jegyzéke	47
Melléklet	48
Nyilatkozatok	53

1. Bevezetés és célkitűzés

A dolgozatomban vizsgált térséget a földrajzi értelemben vett Balaton körül elhelyezkedő települések csoportja alkotja. Önmagában a Balaton egy tektonikai mozgások következtében kialakult sekély vizű tó, mely méretei és adottságai révén Magyarország és Közép-Európa vízrajzának kiemelkedő és meghatározó eleme. Emiatt a kibontakozó turizmus és az abban úttörő társadalmi csoportok már a XVIII. század elején kezdték a térség rekreációs célú adottságainak látogatását. A növekvő turisztikai forgalom vonzotta a vállalkozók, befektetők és az állam érdeklődését. Egy-egy útleírás, tudományos értekezés, cikk, kormányrendelet tárgyát képező „Balaton”-fogalmak nem azonosak és nem is egyértelműek. Többnyire saját Balaton-definíciót fogalmaznak meg vagy a köztudatban élő felfogások valamelyikéhez csatlakoztak. A turizmus, régióban történő megjelenésétől három évszázad telt el az első úgynevezett Balaton-törvényig. Ennek legfrissebb verzióját, a 2018. évi CXXXIX. törvény 1/2. mellékletében foglalt települések listáját, mint a Balaton Kiemelt Üdülőkörzetet használtam a dolgozatomban vizsgált terület lehatárolására. Foglalkozom a Balatonnal kapcsolatos fejlesztési tervek, törvények, rendeletek rendszerével, ennek fejlődésével, változásával, bemutatva a jelenleg is hatályos célokat. Mindezek érdeke nem csak a Balaton turisztikai adottságainak optimálissá tétele, hanem a természeti kincsek, a táj jellegzetességek bemutatása, fenntartható módon történő fejlesztése, óvása, kiemelten kezelve a biodiverzitás óvását. Ezek mindenki érdeke, hiszen a Balatonon való pihenés, nyaralás, kikapcsolódás és az ott élés akkor lehet a leginkább élvezhető, ha a természetet tiszteletben tartva, de a turisztikai igényeket is figyelembe véve egyszerre történik a fejlődés, ezzel segítve a térség gazdasági állandóságát, fellendülését, nem csak a nyári, de a szezonon kívüli időszakban is.

Alapvetően egy kevésbé városiasodott, többnyire vidéki jellegű térség a Balaton és térsége. Sem a hazai, sem a nemzetközi szakirodalmakban nincs egységes meghatározása, mégis az Antilla és Seiler (1996) Rurális Térségek Európai Chartája alapján Kis (2011) így fogalmaz a vidék, mint lakókörnyezettel kapcsolatban: „olyan tágabb értelemben vett terület, amelyben a falvak és kisebb városok, gazdaságilag és szociálisan egységes egészet alkotnak és összehasonlítva a városi térségekkel bennük számottevően alacsonyabb a lakosság, a gazdasági, szociális és kulturális struktúrák koncentrációja, valamint a terület nagyobb részét mezőgazdasági, erdőgazdasági, természetvédelmi és kikapcsolódási célokra használják” (Kis, 2011:106).

A vizsgált térség vidéki lakókörnyezet mellett kiemelt turisztikai célpont is. Már 2006-ban Murdoch is felhívta tanulmányában arra figyelmet, hogy mennyit és milyen mértékben változott a vidékértelmezés az ottlakók és az oda látogató fogyasztók szempontjából (Murdoch, 2006).

A magyarországi vizsgálatok, elemzések szempontjából a témában Kovács (1998) véleménye szerint a vidék, mint általánosan használt kifejezés használata az 1990-es években egyre gyakoribb lett, amelyhez azonban öt feltételnek teljesülnie kellett. Ebben az időben „vidéknek” tekinthető egy terület, ha 1000 lakosból minimum 120 fő őstermeléssel foglalkozik, ahogyan a kritérium az is, hogy kevesebb, mint 80 fő/km² legyen a népsűrűsége a településnek. Fontos pontja, hogy 120 fő/km² alatt legyen a lakosok legalább 50%-nak lakhelye. Negyedik feltétel, hogy az ottlakók 20%-a mezőgazdasági tevékenységgel foglalkozzon, ötödik pedig, hogy a lakosság számának alakulása az 1960-as években számontartott maximum 92%-a legyen 1996-ban (Kovács, 1998). Ennek ellenére ezt a megállapítást bírálta Fehér (1998), aki hiányolja az egyén, mint észlelő vidékfogalmának meghatározását és annak kategorizálását.

Az 1996. évi XXI. törvény már a vidék és a rurális tér értelmezését, a vidék és a főváros különbségeit taglalja. Szórényiné (2005) a rurális térségek és az aprófalvas környezet eltéréseit súlyosnak gondolja Balaton-régió témakörében. A térséget érintően Csatári és Farkas (2006) északi és déli parti különbségei a tóhasználat, beépítettség témáiban erősen eltérnek.

Mivel a témámban a vidékfejlesztés és területfejlesztés fogalmai gyakran előkerülnek, fontosnak tartom ezen fogalmak bemutatását. Jávori (1999) úgy véli, alapvető különbség vidék- és településfejlesztés között, hogy milyen nagyságú és léptékű fejlesztésről beszélünk. Amikor egy térség, falu, táj fejlesztése zajlik, az zömmel kisleptékű, így a vidékfejlesztés kategóriájába tartozhat. Ugyanakkor, ha egy megye, ország fejlesztése a cél, az már településfejlesztési feladat. Vidékfejlesztéskor alulról felelé történik a fejlesztés léptéke, azaz leginkább a helyi erőforrások biztosítják az infrastruktúra, kulturális örökség vagy lakosságmegtartási feltételeket (1. ábra).

Szemponatok	Vidékfejlesztés	Területfejlesztés
<i>Lépték</i>	Jellemzően kisléptékű (kistérség, táj)	Jellemzően nagy léptékű (ország, régió, megye)
<i>Jelleg</i>	Alulról felfelé irányuló	Fentről lefelé irányuló
<i>Tartalom</i>	Helyi erőforrások aktivizálásával a helyi adottságok hasznosítása (struktúraváltás, minőségi termékek, infrastruktúra, kulturális örökség, népességmegtartás feltételei)	Nagyterületi közlekedési és egyéb infrastruktúra-hálózatok, nagy volumenű beruházások, stb.
<i>Társadalmi hatás</i>	Elsősorban közvetlen módon hat az népességre, már rövidtávon belül is	Elsősorban közvetett módon érvényesül, csak közép-, illetve hosszabb távon
<i>Állami szerepvállalás</i>	Orientáló, kezdeményező, támogató	Döntő, meghatározó
<i>Finanszírozás</i>	Társfinanszírozás, de döntően helyi saját, illetve decentralizált állami forrásokból	Társfinanszírozás, de döntően állami centralizált közpénzekből
<i>Megvalósítás</i>	Program	
<i>Megvalósítás alapfeltételei</i>	Partnerség	Központi döntés

1. ábra: Vidék- és településfejlesztési összehasonlítás
Forrás: Jávor (1999) alapján Nezdei (2019)

Turisztikai szempontból fontos, hogy a 20. század elején a gyógyvizek, gyógyfürdők térnyerése, az egészségre gyakorolt pozitív hatásaik népszerűsége okán egyre nagyobb figyelmet kapott a Balaton északi partja (Buday és Sántha, 2007). Ezzel párhuzamosan a déli parti fejlesztések is jobban funkcionálisak lettek, a vasútvonalak bővítése elősegítette az infrastruktúra fejlesztését, fejlődését is (Sipos, 1999).

Ahogy Fekete, Dombi és Oláh (2021) is írja, a koronavírus járvány első hulláma idején a Balaton Kiemelt Üdülőkörzet önkormányzatainak 55 százaléka vezetett be olyan egyéni intézkedést, amely a központi rendelkezéseken túlmutattak. Az ilyen jellegű intézkedések aránya a városokban volt a legmagasabb. Ezt partközeli és háttértelepülések viszonylatában vizsgálva megállapítható, hogy jelentős turisztikai célpontok révén a Balaton-parti települések voltak azok, melyek többletintézkedéseket alkalmaztak. Ezen intézkedések fő célja elsődlegesen nem a helyi lakosokat célozta, hanem a helyi nyaralótulajdonosokat. A helyi önkormányzatok a klasszikus nyári turisztikai szezonban a globális utazási korlátozások hatása miatt sokat profitáltak a megnövekedett idegenforgalomból. Azonban sok esetben a szezonon kívül is jelenlévő nyaralótulajdonosok révén az elérhető szolgáltatások száma szűkössé az infrastruktúra túlterheltté vált, ezzel okozva nehézségeket a helyi lakosság számára. (Fekete, Dombi és Oláh, 2021).

Kutatásomban a szakirodalmi áttekintést követően vizsgálom, milyen arányban választották a Balaton Kiemelt Üdülőövezetet a megkérdezettek, milyen nyaralási szokásaik vannak, mely településeket választották, illetve, hogy milyen gondolatok, kifejezések jutnak eszükbe a Balatonról, továbbá, hogy egy-egy nyaraláskor milyen szempontok kiemelkedők számukra. A kutatás célja egy szűk mintán keresztül megismerni a nyaralási szokásokat, amelyek a későbbi fejlesztések lehetőségeket is támogathatja.

2. Szakirodalmi áttekintés

A kutatás megkezdése előtt mindenképp a szakirodalmak áttekintésével kezdeném a munkám. A téma sokrétűsége miatt először a vizsgált terület lehatárolásával és a főbb fogalmak tisztázásával foglalkoznék, majd ezt követően a térséget ért gazdasági folyamatokat, valamint a terület- és településfejlesztési koncepciókat foglalnám össze.

2.1. A balatoni térség természetföldrajzi bemutatása

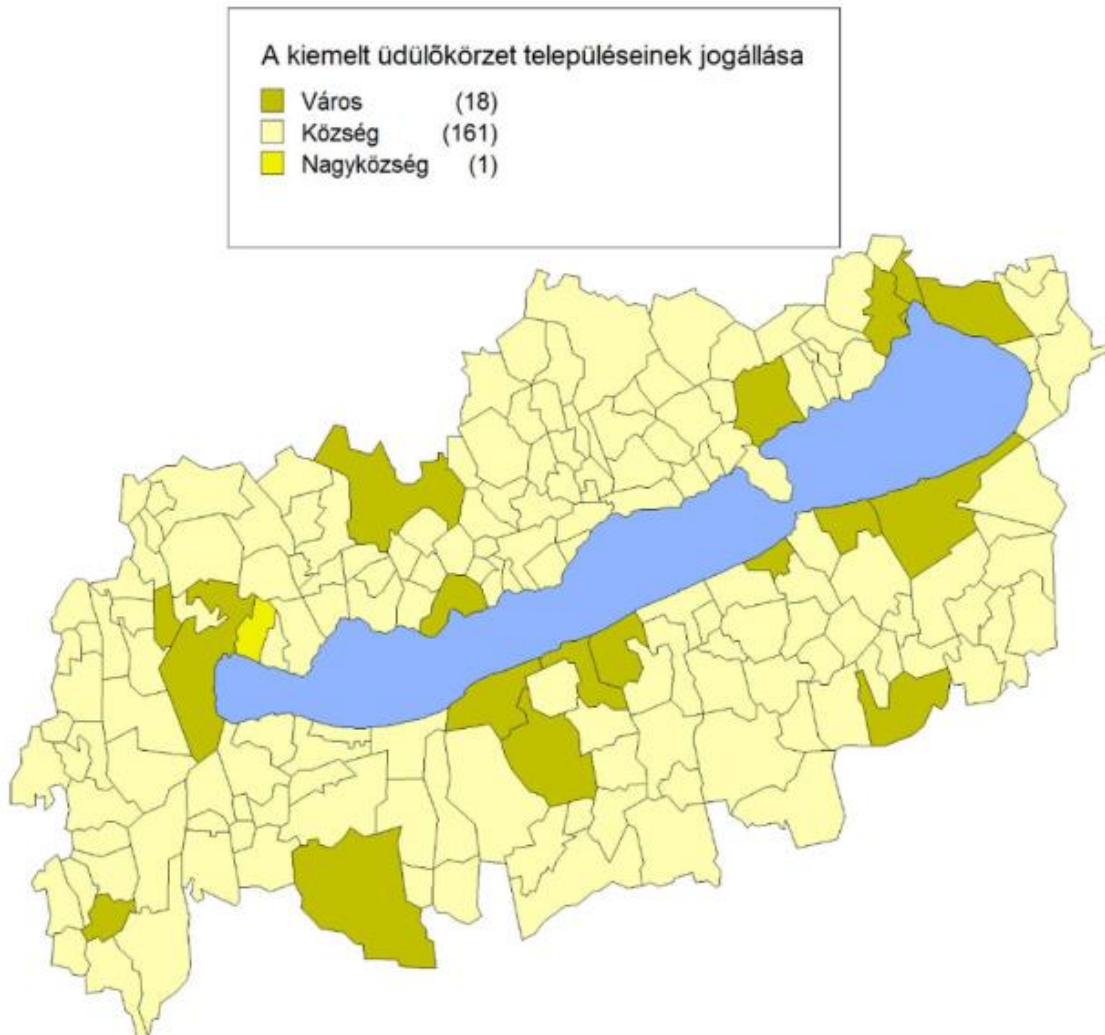
Dolgozatomban nem célokom a Balaton természetföldrajzi mélyebb elemzése, ugyanakkor mégis fontosnak tartom, hogy bemutatásra kerüljön röviden a Balaton természeti értékét, hiszen a turisztikai régió egyik alappillére a gazdaságfejlesztésen túl a térség természeti ereje.

A Balaton hazánk és egyben Közép-Európa legnagyobb területű évesvízi tava, amelyet földrajzilag északról a Bakony, délről a Somogyi-dombság, keletről a Mezőföld határol (Marosi és Szilárd, 1981). A Balaton körül jellegéből adódóan jól elkülöníthetővé válik az északi és a déli partvidék. Az északi partvidék formálásában szerepet játszott a Badacsony és Szent György-hegy, amelyek vulkanikus tanúhegyek és területileg a Tapolcai-medence részei. Tanúhegyek lévén meg kell említeni a Gulácsot, mely a Badacsonytól nyugatra látható, a Gulácstól keletre felfedezhető Tóti-hegyet, a Csobáncot és a Halápot. A térség bővelkedik ásvány- és gyógyvíz lelőhellyel, de a szőlőtermesztés és a borok világa is kiemelkedő. A déli partvidék érdekessége a Boglári- és a Fonyódi-hegy, ám ezek sokkal kevésbé viselik már a bazalttufák jellegzetességeit ám borászati tevékenység itt is fellelhető, például Kőrös-hegy környékén is. Két részre osztja területét a Tihany-szoros, amely mindössze 1,1 km és nyugati-keleti részekre tagolja a tavat (Lovász, 2003).

2.2. A Balaton Kiemelt Üdülőkörzet településszerkezete és demográfiája

A Balaton Kiemelt Üdülőkörzetet három megye, Veszprém, Zala és Somogy 11 járásának települései alkotják. A Balatonfüredit és Siófokot leszámítva a járások települései a Balaton-parti közelségüknek megfelelően találhatóak az üdülőkörzetben. Az előbb említett két járás minden települése az üdülőkörzet része. Összesen 180 település része a Balaton Kiemelt Üdülőkörzet, melyek közül 52 tekinthető parti vagy partközeli helyzetűnek (KSH statisztika, 2014).

A KSH elérhető 2019. évi demográfiai adatai alapján vizsgált települések állandó lakossága 271 282 fő, míg a lakónépesség 257 620 fő volt. A vizsgált régióban 18 városi rangú település található (2. ábra).

2. ábra: A BKÜ település típusai
Forrás: Balatoni Integrációs és Fejlesztési Ügynökség (2023)

Lakosságszámot tekintve két középvárosi rangot elérő település található körzetben, Keszthely és Siófok. Tízezer főt meghaladó kisváros a partmenti Balatonfüred, illetve a belsőbb területeken található Tapolca és Marcali. Ezen öt, tízezer főt meghaladó kisváros és középváros alkotja a térség népességének közel harmadát (KSH statisztika, 2019).

A régió átlagos népsűrűsége közel 40 százalékkal alacsonyabb az országos átlagnál. Átlagtól drasztikusan eltérő települések a térségben is találhatóak. 2019-es adatok alapján ebben

a tekintetben első Hévíz, ahol a népsűrűség 571 fő/km². A másik véglet szintén a Keszthelyi járásban található Vállus 6 fő/km² népsűrűséggel (KSH statisztika, 2019).

Egységesen nézve a térséget a népesedési folyamatok, az utóbbi évtizedekben az országos átlagba beilleszkednek. Partmenti és háttért településekre bontva a régiót megfigyelhető, hogy az előbb említett települések népességszáma különösen Somogy, de Zala megye esetében is dinamikus növekedést mutat. Veszprém megye partközeli településeinek népessége a kezdeti növekedést követően, nagyjából a XX. és XXI. század fordulóján enyhe csökkenést, majd stagnáló tendenciát produkált. A háttér települések esetében Somogy és Zala megye a jellemző hazai vidéki tendenciának megfelelően az 1960-as évektől folyamatosan csökkenő a népességszám. Ehhez képest Veszprém megye esetében a háttér települések esetében is más helyzet alakult ki. Egyes időszakokban még enyhe népesség növekedés is megfigyelhető volt, de összességében itt a stagnálás a jellemző. Az előbbi tendenciák csak a Balaton Kiemelt Üdülőkörzetet településeire vonatkoznak és nem tükrözik a teljes megyei demográfiai tendenciákat. Összeségében megállapítható, hogy a partközeli települések népessége az utóbbi időkben emelkedett, míg a háttért településeké olyan mértékben csökkent, hogy térségi szinten ellensúlyozta a partközeli növekedését (L. Rédei, 2006).

A népességfogyás mellett, hasonlóan, mint országosan, az előregedés is jellemző a régióra. A térség üdülőövezeti jellege miatt az országos átlagnál alacsonyabb az itt élő gyermekkorúak és magasabb az időskorúak aránya. Ennek oka többek között lehet az ingatlantulajdonosok nyugdíjazást követő helyben történő letelepedése, valamint a szezonális jellegű munkalehetőségek (L. Rédei, 2006).

A 2011. évi népszámlálás során a térség lakosságának 5,5 százaléka, vallotta magát a 13 hazai nemzetiség egyikének magát. Ez az országos átlagtól nem tér el kirívóan. A körzet legnagyobb népességű nemzetiségei a németek és a cigányok. A német nemzetiség létszáma az országosnál 8 százalékponttal volt magasabb és ezen nemzetiség tagjainak harmada német anyanyelvűnek is vallotta magát. Egyes Zala megyei településeken a német anyanyelvűek száma a térségben és országosan megfigyelhető mennyiségnél jóval magasabb volt. Ennek oka feltételezhetően a Zala megyei gyógyfürdők miatt felértékelődött településekre rekreációs céllal érkező, majd később ingatlant vásárló, többnyire német és osztrák állampolgárok letelepedése. Ezt a folyamatot az Unió csatlakozás is erősítette (KSH Statisztika, 2011).

Összességében elmondható, hogy a térség különleges üdülőövezeti jellege ellenére, néhány kivételtől eltekintve többnyire beleillik az országos demográfiai tendenciákba. (KSH statisztika, 2014)

2.3. Az idegenforgalom megjelenése a térségben

A Balaton térségének rurális jellegű mezőgazdasági településeinek életében drasztikus változást hozott a fővárosi és más dunántúli városokból érkező látogatók megjelenése.

A legelső ilyen, idegenforgalmi célú érdeklődés a régió iránt a XVIII. század elejére tehető. Az első jól dokumentált, turisztikai szempontból is jelentős időpont az 1702-es év volt. Ekkor készült a megállapodás, amely Füred település határában épített gyógyfürdő bérbeadását rögzíti. Ezzel közel egy időben kezdett működni Zánkán a Vérkút elnevezésű gyógyfürdő. Mindkét fürdő a Balaton-felvidék posztvulkanikus tevékenysége révén kialakult, ásványokban gazdag források vizét hasznosította. Ezen fürdőhelyek a Balatont, mint tavat és annak vizét egyáltalán nem hasznosította. Az első tavi fürdő megnyitására a következő évszázadban, 1822-ben került sor, szintén Füreden. Ezzel vette kezdetét az egész térséget behálózó fürdőkultúra kialakulása. A turizmus igényeivel egymást kölcsönösen erősítő folyamatként a közlekedési infrastruktúra is fejlődésnek indult a régióban (Lichtneckert, 2006).

A XIX. század második felében megkezdődik a személyszállító hajóközlekedés is. A korábbi szervezetlen vitorláshajókból és egy-egy révátkelőből álló hajózásban nagy fellendülést hozott Széchenyi István kezdeményezésére létrehozott Balatoni Gőzhajózási Társulat (Katona, 2017). Ezzel párhuzamos a part menti közlekedés is fejlődésnek indult. Az 1861-ben átadott déli vasút volt a Balaton déli partját behálózó vasútvonalak fő tengelye, melyhez kapcsolódva folyamatosan újabb szárnyvonalakat kapcsoltak hozzá (Dénes, 2022).

2.4. A helyi őslakosság

Az idegenforgalom és a fürdőkultúra megjelenésekor a térségben élők száma az 1890. évi népszámlálás adatai alapján 55 000 fő körül mozgott (Márkusné, 2009). A teljes Balaton Kiemelt Üdülőkörzetet 180 településre vetítve az akkori népességszám 150 000 fő körül alakult. A turizmus azonban a kezdetekben, majd hosszabb időn át csak a partmenti települések helyi lakosságának az életében hozott jelentős változást. Ettől társadalmi csoporttól elkülöníthetőek a fürdőtelepeken letelepedő első állandó lakosok, valamint a térségben újonnan megjelenő nagybirtokosi réteg, mint például gróf Zichy Béla vagy gróf Széchenyi Imre, és a közeli nagyobb városokban élő értelmiségiek pl. Eötvös Károlyt, Óvári Ferencet vagy Kozma Andort (Schleicher, 2018).

A korai fürdőtelepek helyi lakosai a fürdőkultúrától alapvetően eltérő térhasználattal viszonyultak a partmenti régióhoz. Jellemzően mezőgazdasággal, azon belül kifejezetten szőlő- és gabonatermesztéssel, illetve állattartással foglalkoztak. Balaton vizét is kifejezetten ezekre a

célokra, valamint a halászati tevékenységre használták. Ezen tevékenységek kissé átalakulva, de a hely földrajzi adottságai miatt a mai napig meghatározzák a térséget. Az elsősorban borászati célú szőlőtermesztés révén a Balaton-felvidék hazánk egyik legjelentősebb borrégiójává vált. Az őslakosság által megélhetési célból folytatott halászat a mai napra teljesen megszűnt a térségben, viszont a turisztikai szempontból jelentős potenciállá vált a tó vize a hazai és akár nemzetközi horgász közösségek számára. Ezek ellenére a térségben élő lokális társadalom kultúrája, szokásai és hagyományai a mai napra szinte teljesen eltűntek az idegenforgalom térnyerése következtében (Schleicher, 2018).

2.5. A turizmus megjelenése és a Balaton, mint „második otthon”

A térségbe érkező turisták első típusa a klasszikus XIX. századi fürdővendég volt, akik néhány hétre vagy egy teljes szezonra érkeztek a füredi Savanyúvízre, majd a többi, már jellemzően tavi fürdőhelyre (Lichtneckert, 2006).

Társadalmi státuszukat tekintve többnyire a fővárosból vagy a Dunántúl városaiból érkező nemesek és polgárok voltak az első vendégek. A későbbiekben ez a csoport kétfelé bonthatóvá vált, alkalmi és a visszatérő nyaralókra. Ők szállodákban, panziókban vagy magánháznál béreltek szobát és a helyi szolgáltatások nyújtotta lehetőségekkel éltek. Ez a csoport leginkább fogyasztója és nem formálója volt a térségnek és a helyi turisztikai szolgáltatásoknak, annak ellenére, hogy természetesen a fogyasztói igények változása révén közvetett módon hatást tudtak gyakorolni a szolgáltatások minőségére (Schleicher, 2014).

A balatoni turizmus, idegenforgalom kulcsszereplői, illetve a helyi őslakosságra és a térségre legnagyobb hatást gyakorló szereplői a nyaraló- és ingatlantulajdonosok voltak. A Balaton környékén telket vagy ingatlant vásárlók állandó lakhelye az alkalmi és visszatérő nyaralókhoz hasonlóan a Balatontól távolabb, valamely dunántúli nagyvárosban vagy a fővárosban volt. A nyaralóépületek stílusukat tekintve, tulajdonosának társadalmi státuszát és szerepét jelző, zömmel a villa típusú épületek voltak. Az ingatlan- és telektulajdonosok tájismerete és tájhasználata az évek során folyamatosan bővült és formálódott. A tóhoz, régióhoz és lakóihoz köthető értelmező, elemző és emocionális hozzáállás révén alakult ki a Balaton-térségéhez mint „második otthonhoz” kapcsolt identitás kialakulása. Ezen túl jelentős tulajdonsága volt a nyaralók ezen csoportjának, hogy nem tekintették magukat fürdővendégeknek. Gyakorlatilag az őslakosoktól, az alkalmi és visszatérő turistáktól is teljesen különálló csoportként tekintettek magukra (Schleicher, 2014; Biczó, 2011; Borsos, 2011).

Az ingatlantulajdonosi réteg térségformáló szerepe telekhatáraikon túlmutató befektetésekben is megmutatkoztak. A fürdőegyesületi tagdíjon valamit az üdülőhelyekre kiszabott adón túl infrastruktúra-fejlesztő beruházásokból is kivették a részüket. Sok esetben a térség gazdasági, szolgáltató tevékenységeiből is kivették a részüket. A villák egy részét nyaralóvendékeknek adták bérbe, ezzel érdekközösséget alkotva, de konkurenciát is jelentve a helyi őslakosok számára, akik parasztházaik egy részét adták ki szezonális jelleggel. A helyi gazdaságba sok esetben a telkeiken folytatott gazdálkodással kapcsolódtak be jellemzően, a lokális lakosságot felbélve a mezőgazdasági tevékenységre (Schleicher, 2014).

Schleicher (2014) munkájában olvasható, hogy a XIX. század második felében, elsősorban a nyugállományba vonuló tisztviselők balatoni letelepedése volt jellemző, elsősorban a nyugalmas, egészséges, kiegyensúlyozott és takarékos életkörülmények megteremtése, valamint a Balaton iránt érzett rajongás miatt. Ezt követően kezdődött meg a folyamat, amely révén a városokból érkező és letelepedő lakosság elkezdte a kivenni a szerepét a lokális gazdaságból. Később megérkeznek a térségbe az egzisztenciális kényszerből letelepedő lakosok (Bohuniczky és Petrányi, 1989). Az első és a második világháború utáni bizonytalanság és a gazdasági világválság éveiben ez a folyamat nagyobb lendületet vesz, ezzel növelve a régióba érkező aktív korú népesség arányát (Keresztury, 1960).

2.6. Balatont érintő fejlesztési tervek

A tavat körülvevő területek, illetve maga a Balatont érintő fejlesztések sokasága zajlott a XIX-XX. század fordulóján. Egyértelműen látszott, hogy a Balatonnal kapcsolatos idegenforgalom által érintett fejlesztések más fajták lesznek, és egy régió specifikus nézőpontot képviselnek. Ez azt jelentette, hogy az ezirányú tevékenységek a Balaton Szövetség, Balaton Egylet, mint társadalmi szervezetek között bontakozott ki. Ebben az időszakban alakult meg és működött a Balatoni Gőzhajózási Rt., illetve a Balatoni Fürdő Részvénytársaság is, amelyek különlegessége abban rejlett, hogy elsőik között foglalkoztak turisztikai lehetőségek megvalósításával a Balatonon (Zákonyi, 1974; Kotsis, 1983). A Balaton első gőzhajója Széchenyi István nevéhez fűződik, ugyanis 1846. április 2-án, Balatoni gőzhajózás címmel röpiratban hívta fel a figyelmet arra, hogy a gőzhajózásnak nem kizárólag a Dunán van a helye. A Balaton Gőzhajózási Társaság első ülését 1846 áprilisában tartotta, ahol Széchenyi Istvánt választották örökös elnöknek. A balatonfüredi kikötőből 1846. szeptember 21-én engedték útjára az első gőzhajót, amelyet Széchenyi 55. születésnapján engedték a vízre (Bödök, 2004).

A Balaton Kikötők Magyar Királyi Felügyelősége (1912-1945) volt az első olyan állami szervezet, amely kifejezetten a Balatonnal kapcsolatos tevékenységek összességével foglalkozott. Eredetileg budapesti székhellyel rendelkezett, majd 1913-ban Siófokra helyezték.

A Balatonnal kapcsolatos olyan első közigazgatási kérdésekkel foglalkozó szervezete, amely kifejezetten jogkörrel is rendelkezett a Balatoni Kormánybiztosság, később pedig a BIB, vagyis a Magyar Királyi Balatoni Intéző Bizottság volt. A BIB 1929-ben alakult azzal a céllal, hogy egységes üdülőtérületi rendelkezések legyenek, építési és településszervezési szempontok mentén (Bibó, 1975). A BIB tagjai olyan kormányzati személyek, vármegyei vezetők és képviselők voltak, akik célkitűzésként a balatoni idegenforgalom és ezáltal a társadalmi élet fellendülését fogalmazták meg. Törekvéseik sikeresek voltak, beleszólásuk lehetett a térség tervezési és döntéshozatali kérdéseiben, amelyek a térség fejlesztésével voltak kapcsolatosak. Modernizációs tervek készültek, amelyek a Balaton körüli villamosenergia-hálózat létrejöttét és megvalósulását célozta meg, ugyanakkor komplex, az egész térséget egységesen fejlesztő tervek nem készültek (Pálos, 1974; Gertig, 1985; Virág, 1997). A szervezet leginkább továbbra is vármegyei, továbbá helyi közigazgatási ügyekkel foglalkozott (Virág, 1997).

1942-ben Entz és Sebestyén művében olvasható, hogy ekkor a Balaton parthossza 196,6 km volt. A „zalai” terület ekkor végig nádasos volt, a „somogyi” oldal többnyire tagolatlan homokos terület volt. Kótrással már ekkor is foglalkoztak, amely következtében az élővilág folyamatos megfigyelése, kutatása már ekkor is zajlott.

A II. világháborút követően változások történtek az egész országban, így a Balaton körüli régiókban is. 1945-ben létrejött az OVH, vagyis az Országos Vízügyi Hivatal, amely egyszerre tartalmazta a folyammérnöki és a kultúrmérnöki hivatalokat is, amely értelmében tizenkét regionális hatáskörrel rendelkező vízügyi igazgatóság alakult. Mivel az OVH 1951-ben megszűnt, 1953-ban Országos Vízügyi Főigazgatóság alakult (Kollega, 1999).

Ezenkívül a Balaton körüli térség rendezésére is tervezetek készültek. olyan rendelkezések léptek hatályba, mint az államosított üdülők létrehozása. Erre az időszakra volt jellemző a tömegeket megmozgató üdültetés. Ennek azonban hátránya volt, hogy ezek a magánterületek, illetve kereskedelmi részlegek nem a tömeges igénybevételnek voltak tervezve, így az ellátás színvonala folyamatosan romlott, emiatt is vált szükségessé az 1950-es évek végén az infrastruktúrát érintő problémák fejlesztésére hivatott tervek kidolgozása (Gáspár-Mandel, 1979).

Annak érdekében, hogy ágazati szinten tudjanak információt és adatot szerezni, majd elemezni, 1957-ben létrehozták a Balaton-környék Regionális Tervet, amely az első komplex, a balatoni régió fejlesztését megcélzó dokumentum volt (Farkas, 1974). A dokumentumban

szereplő időszak, amely a fejlesztési terv megvalósulására szolgált, 1960-1980 közé aposztrofálta a balatoni turisztikai lehetőségeket. Szerepel benne többek között a balatoni térség befogadóképességének elemzése, beleértve az állandó és üdülónépesség számának lehetőségeit és korlátait. A dokumentummal egyértelmű cél volt, hogy a balatoni üdülőövezet kiterjedtségé megnövelhető legyen. A fejlesztési tervek között megtalálható volt az új üdülőövezetek tervezete, amely a vasúttól távolabbra lett volna tehető, ám bátor figyelembe kellett venniük az idő- és költséghatékonyság miatt ezek átszervezését. Elsődleges feladatnak a közút és vasút fejlesztése, továbbá a vízgazdálkodás optimalizálása volt. Kisebb mértékben jelent meg az iszaposodás és erózió hatásának csökkentési lehetőségei, de valós megoldásokkal csak később készültek (Pálos, 1974; Illés, 1983; Gertig, 1985; Buday-Sántha, 2007).

A Balaton-környék regionális Terv kapcsán hamar kiderült, hogy nem szentelt elég nagy figyelmet az idegenforgalom növekedésével összefüggésbe hozható problémákkal, emiatt 1969-ben létrehozták a Balatoni Központi Fejlesztési Programot. Ennek kidolgozásával és a tervek megvalósításával a Balaton Tárcaközi Bizottság foglalkozott, ahogyan az infrastruktúra fejlesztésével. Erre amiatt is szükség volt, mert az ebben az időben megjelenő életszínvonalnövekedés magával hordozta az idegenforgalmi fellendülést is, amely mértékére a Balaton Központ Fejlesztési Program sem számított, így terveik sem voltak erre felkészülve. nem csak hazai, hanem külföldi idegenforgalommal is számolni kellett, amely oka az európai turizmust is érintő korlátozások megszűnésében is keresendő. Ahogyan a régióra az is igaz, hogy a kelet- és nyugatnémet lakosok számára ebben az időszakban a Balaton környéke adta meg a találkozási lehetőséget, vagyis a turizmus ilyen irányú fellendülését is figyelembe kellett venni (Madarász, 1979; Gáspár-Mandel, 1979; Gertig, 1985).

A turisztikai fejlődések okán egyre keresettebb terület lett a Balaton környéke az 1970-es évekre, amelyben szerepet játszott az életszínvonal növekedése, ugyanakkor megfigyelhető volt, hogy továbbra is fontos az infrastruktúra fejlesztése. Ebben az időben megfigyelhető volt a területen az eutrofizálódás, vagyis a Balaton vízében nagy koncentrációban megjelent a foszfor és a nitrogén, amely elalgásodást okozott, emiatt pedig elszaporodtak a fitoplanktonok, hínárok. Mindez pedig a vízminőség romlásához vezetett, amely előre vetítette a vízvédelem üdülőövezetre való kiterjesztését is. A vízminőség romlása leginkább a nyári időszakban volt szembetűnő, hiszen a kékmoszatok, amelyek a nitrogénmegkötők elszaporodtak a tóban, ezzel pedig a fürdőzés is veszélybe került a tóban (Herodek és Elekes, 2000). Az eutrofizáció megfékezése fontos feladattá vált, amelyhez kutatások sokasága járult és járul napjainkban is (pl.: Herodek és Istvánovics, 1986; Cserny és mtsai., 1995; Buczkó és mtsai., 2005; Schöll-Barna és mtsai., 2012), így már a 20. század végétől kialakultak azok az intézkedések, amelyek

elősegítették azokat a javaslatokat, beavatkozásokat, amelyek máig megalapozzák a Balaton vízének megfelelő állapotát.

A kutatások azonban nem állhatnak le, ugyanis a turisztikai fejlesztések, az infrastruktúra gazdagodása révén a megnövekedett „emberi forgalom” kapcsán a tó környezet egyre jobban beépítésre kerül, de az éghajlatunkban bekövetkező változások, az időjárási viszonyosságok is befolyásolják a vízminőségét, az élővilág alakulását. A hatvanas években volt az első komolyabb algavirágzás (Illés, 1983), amely életre hívta a BVFP-t, vagyis a Balaton Vízgazdálkodási Fejlesztési Programot (1979). A programban szerepet kapott a megfelelő fürdőülethez szükséges kritikus vízszintingadozás kezelése, a vízminőség védelemhez nélkülözhetetlen fejlesztések. Ebbe tartozott bele a Sió-csatorna medrének rendszeres kotrása és a zsiliprendszer fejlesztése, modernizálása, a vízhozammal kapcsolatba hozható terhelés növelése.

Ahogy Virág (1997) is írja, az 1975-ös nagy halpusztulás hívta fel először a közvélemény figyelmét a tóval kapcsolatos problémák globalitására. Ennek kiváltó okaként a kommunális eredetű szennyeződések találta, továbbá a szennyvizet, amelyet a régióban található ipari létesítmények tisztítás nélkül a Balatonba juttattak. A problémák okának találta továbbá a tóparton egyre gyakoribb beton partvédőket, hiszen ezek a természetes öntisztulást akadályozzák, emiatt pedig a vízminőség rombolásának mérséklése, továbbá a fennálló szennyező tevékenységek kezelése lett fontos feladat (BÜRRRT vizsgálati munkarész..., 1979). A szennyvízhálózat megtervezése és kiépítése, a szennyvíztisztítás, a természetes erdőállomány óvása és helyreállítása, a hulladékgazdálkodás normalizálása mellett a Kis-Balaton szűrő funkciójának kiaknázására is javaslatok születtek az MTA által (Buday-Sántha, 2007). A vízminőség-védelmi törekvések törvényi keretét a Balaton Központi Fejlesztési Program harmadik egysége biztosította, amely 1980-85-re célozta meg a megvalósítást. Az ebben lévő javaslatok már a Balaton Vízgazdálkodási Fejlesztési Program által készültek, így olvasható benne, hogy a megoldás a Balaton teljes vízgyűjtő területének egységes védelmével, normalizációjával érhető el (A Balaton Üdülőkörzet VI. ötéves..., 1981). Ennek értelmében a Kis-Balaton rekonstrukciója is elkezdődött. 1981-1985-ig az I-es ütem, azaz a Hídvégi-tó kialakítása, majd 1984-től a II. ütem, illetve a Marcali víztározó (Lanszki és mtsai., 2012).

1986-tól a Balaton Üdülőövezet Hosszútávú Fejlesztési Programja keretében a vízminőség optimális állapotának fenntartására, a romlás megakadályozására szolgáló rendelkezések is hatályba léptek (A Balaton Üdülőkörzet hosszú távú..., 1985; A Balaton Üdülőkörzet VII. ötéves..., 1986). Későbbi években pedig a sérült területek rehabilitációjához szükséges fejlesztési programok szerepelnek (Balaton üdülőkörzet regionális..., 1992).

1996-ban a Balaton Kiemelt Üdülőövezetben (BKÜ) a Balaton Fejlesztési Tanács felelt a területfejlesztésért (1996. évi XXI. törvény). Ebben a törvényben a Balaton Kiemelt üdülőövezet, mint kiemelt térség szerepel, vagyis: „egy vagy több megyére (a fővárosra), vagy azok meghatározott területére kiterjedő, társadalmi, gazdasági vagy környezeti szempontból együtt kezelendő területi egység, amely egységes tervezéséhez és fejlesztéséhez országos érdekek vagy más jogszabályban meghatározott célok is fűződnek – fővárosi agglomeráció, kiemelt üdülőkörzet, több megyét érintő nemzeti parkok, illetve tájvédelmi körzetek térsége, határ-menti, illetve más sajátos térségek” (1996. évi XXI. törvény: 5.§ f)).

1998-ban törvényi keretek közé foglalták a terület nádasainak védelmét, ezzel a vízminőség óvását és a parti zónák kialakításának lehetőségeit (22/1998. (II. 13.) Korm. rendelet). A Balaton-felvidéki Nemzeti Parkok területének meghatározása is befolyásolta a területfejlesztési tervek rendszerét, lehetőségeit (31/1997. (IX. 23.) KTM rendelet).

2000-ben hatályba lépett a Balaton törvény, amely a Balaton Kiemelt Üdülőövezet a építésügyi- és területhasználati szabályozása (2000. évi CXII. törvény). A törvény az első regionális tekintetben is szabályozó gyakorlat, amely a területhasználatot is tartalmazza. Szabályozza a partközeli településeket, a funkcionális-, termelési-, települési övezeteket. Szerepel benne a turisztikai jellegű fejlesztések szabályozása.

2002-ben a Balaton vízparti rehabilitációjával kapcsolatos törvény lépett életbe, amely a Balaton Kiemelt Üdülőövezet Területrendezési Tervének és a Balatoni Területrendezési Szabályozásának, továbbá az 1997. évi LXXVIII. törvénnyel összhangban rendelkeznek (283/2002. (XII. 21.) Korm. rendelet).

2010-ben elfogadásra került a Balaton Kiemelt Üdülőövezetet is érintő vízhasznosítási rendelet, amely tovább szigorította a településfejlesztési lehetőségek szabályrendszerét (147/2010. (IV. 29.) Korm. rendelet). Majd 2019-ben a Balatonon is alkalmazható vízminőség javító és fenntartható módon kezelhető közigazgatási ügyeket tartalmazó szabályozás lépett hatályba (356/2019. (XII. 23.) Korm. rendelet).

2002-2010 közötti időszokról szól a Balaton Üdülőövezet Hosszútávú Területfejlesztési Konceptiója, amely az 1986-2000 időszakra érvényes Balaton Üdülőövezet Hosszú Távú Fejlesztési Programjának lejárt utáni időszakot volt célzott fejlesztési tervvel ellátni. Maga a program 2001-ben készült el a Gazdasági és Közlekedési Minisztérium által. A rendelet tartalmazza, hogy milyen vasút-, közút-, autópálya- és repülőtér fejlesztési kritériumok legyenek, illetve megfogalmazza a szezon meghosszabbítását, továbbá a tudásalapú gazdaság fejlesztését, az életminőség javítására tett javaslatokat (356/2019. (XII. 23.) Korm. rendelet).

2008-ban a Balaton Integrációs és Fejlesztési Ügynökség Kht. kiadta a Balaton Kiemelt Üdülőövezet Hosszú Távú Területfejlesztési Konceptió 2020-ig szóló dokumentumát (BKÜ Hosszú távú...2008). Szerepel benne a régió hosszú távú fejlesztésének irányelve, ezen belül a decentralizáció és a regionalizmus, a fenntarthatóság, az esélyegyenlőség. Specifikus célokként a gazdaság diverzifikálása, a turizmus új lehetőségei, a humán erőforrás fejlesztése. A regionális identitás és a közlekedés fejlesztése is szerepet kapott benne, ahogy a közlekedési infrastruktúra megteremtése is. Településfejlesztési, táj- és természetvédelmi, illetve megújuló energiaforrások hasznosítása is olvasható benne. A Balaton Kiemelt Üdülőövezet mikroregionális gazdasági és társadalmi jellemzői és a térszerkezeti, tárhasználati elvek lefektetése, a koncepció indikátorának rendszere, az ehhez kapcsolódó döntéstámogatási elvek láthatók.

Jelenleg a 1685/2022. (XII. 28.) Korm. határozata a van hatályban. A dokumentum tartalmazza a Balaton Kiemelt Térség Hosszú Távú Konceptióját 2014-2030 között, illetve a Balaton Kiemelt Térség Fejlesztési Programját 2021-2027 között. A megvalósítandó célok között szerepel benne a Balaton ökológiai rendszerének megóvása, a biodiverzitás óvása, a Balatonnal összefüggésbe hozható turisztikai fejlesztések, a gazdaság fellendítése. A kiemelt célok között szerepel, hogy milyen stratégiák mentén valósuljon meg a fejlesztés:

- innovatív Balaton: egész éves foglalkoztatás javítása új szolgáltatások fejlesztése mentén
- aktív és élményt nyújtó Balaton: egész éves kiegyensúlyozottabb turisztikai kihasználtság
- balatoni egészség és megújulás: olyan egészségipari szolgáltatások nyújtása, amelyet a régióban élők és az ide látogató turisták egyaránt igénybe tudnak venni és az egészségi, életminőségi állapotukat javítani tudják
- balatoni termékek az asztalra: helyi termékek feldolgozása, felszolgálása, népszerűsítése
- megújuló balatoni közösségek: a térségben lévő, vidéki területeken élő közösségek fejlesztése, megújítása
- természetes Balaton, egészséges környezet, tiszta Balaton: biodiverzitás megőrzése, fenntartható fejlődést biztosító lehetőségek, táj- felszíni- és felszín alatti vízkészlet óvás, fenntartható módon való felhasználás, fejlesztés
- elérhető Balaton: a közlekedés fejlesztése környezetbarát módon, figyelembe véve a folyamatosan változó igényeket

- együttműködő Balaton: üzemeltetési, szabályozási, finanszírozási együttműködés a különböző intézmények között

Ahogy az előzőekben bemutatott szakirodalmak, törvények, rendeletek bemutatták, a Balaton körüli terület- és településfejlesztés nagy utat járt be, mindig igyekezve alkalmazkodni a jelenkori és jövőbeli természet- és társadalom igényekhez, figyelembe véve a természetvédelmet és a turisztikai érdekeket is. Elmondható, hogy a táj beépítettsége az elmúlt évtizedekben rohamosan nőtt, ugyanakkor a napjainkban is érvényes természetvédelmi, vízvédelmi rendelkezések a nádasokat, élővilágot védelmezni célzottak, amelyekhez igyekszik a leginkább alkalmazkodni a turisztikai beruházások térnyerése. Az infrastruktúra rohamos fejlődése elősegítette a turisztikai célú lehetőségek térnyerését, ugyanakkor az elmúlt években tapasztalható COVID járvány más-más szolgáltatói rendszereket helyezett előtérbe. Emiatt is fontos, hogy kutatásokkal vizsgáljuk, milyen szempontok szerint választanak az emberek szálláshelyet, pihenési és kikapcsolódási helyszínt a Balaton körül. Ezek megismerése elősegítheti a korábban ismertetett célok és fejlesztési lehetőségek aktualizálását. Emellett pedig betekintést nyújthatnak a már folyamatban lévő természeti- és turisztikai fejlesztések eredményeibe.

3. A kutatás

3.1. A kutatás célja, hipotézisei

A pihenés, a nyaralás szempontjából mindig is kiemelkedően fontos volt a lokáció megválasztása. Az életkor változásával a kívánt hely kiválasztásának szempontjai folyamatosan változnak. Más szempontok vezérelnek egy fiatal felnőttet és egy családot, más a preferencia egy gyermekekkel közös nyaralás és egy páros pihenés között. Népszerűek a családbarát szálláshelyek, ugyanakkor egyre nagyobb az igény a felnőttbarát szállások, vagyis a gyermekek nélküli pihenési, kikapcsolódási lehetőségek felé.

Kutatásom célja, hogy azonosítsam milyen desztináció a legnépszerűbb 2022-es nyaralás szempontjából a magyarországi felnőtt társadalom megkérdezett rétegében. Befolyásoló tényező-e a lakhely, ezáltal az utazási idő, más-e a preferált nyaralási helyszín hazánkban a különböző életkorokban.

Véleményem szerint a magyarországi megkérdezettek 2/3-a Balaton Kiemelt Üdülőkörzet területén választotta ki nyaralási, pihenési helyszínét 2022-ben. Ezen álláspontomat támasztja alá a KSH 2023. júliusi statisztikai adata (http1) is, miszerint legnépszerűbb turisztikai térségek közé a Balaton és a Mátra-Bükk térsége tartozott. Álláspontom szerint a válaszadók számára a Balaton Kiemelt Üdülőkörzet belül Siófok volt legvonzóbb nyaralási lokáció. Ennek okának gondolom, hogy a Balaton parti települések közül Siófok a legnagyobb (http2), valamint lokációját tekintve mind tömegközlekedéssel, mind autóval utazva központi helyen helyezkedik el. Gyors elérési helyszín, kulturális, szórakozási lehetőségek sokaságával, életkortól függetlenül. A Magyar Turisztikai Ügynökség jelentésében is kiemeli, hogy 2021 nyarán a térségben található települések közül Siófok volt a legnagyobb szálláshelyi forgalommal rendelkező (http3). Többek között ezek vizsgálata is céлом dolgozatomban.

Kutattam, milyen kifejezések jutnak eszükbe a Balatonról a válaszadóknak és melyik település volt a legnépszerűbb nyaralási helyszín a 2022-es nyaralásaik során.

A vizsgálathoz előzetesen a szakirodalmi áttekintést követően két hipotézist határoztam meg.

H1: Összefüggés van a Balatont nyaralási lokációnak választók és a válaszadók családi állapota között.

Úgy gondolom, hogy a Balatont leginkább nyaralási helyszínnek választók többségében családostok, mivel közeli elhelyezkedése elérhető pihenési, kikapcsolódási lehetőségeket kínál, korosztálytól függetlenül.

H2: A Balaton szomszédságában lévő vármegyék lakosai nagyobb valószínűséggel választják a Balatont üdülőcélként 2022-ben, mint akik távolabb laknak.

Feltételezésem szerint a megkérdezett válaszadók lakhelye vármegyei szinten összefüggésben van azzal, hogy milyen távolságra laknak a Balatontól.

3.2. A vizsgálat módszerei

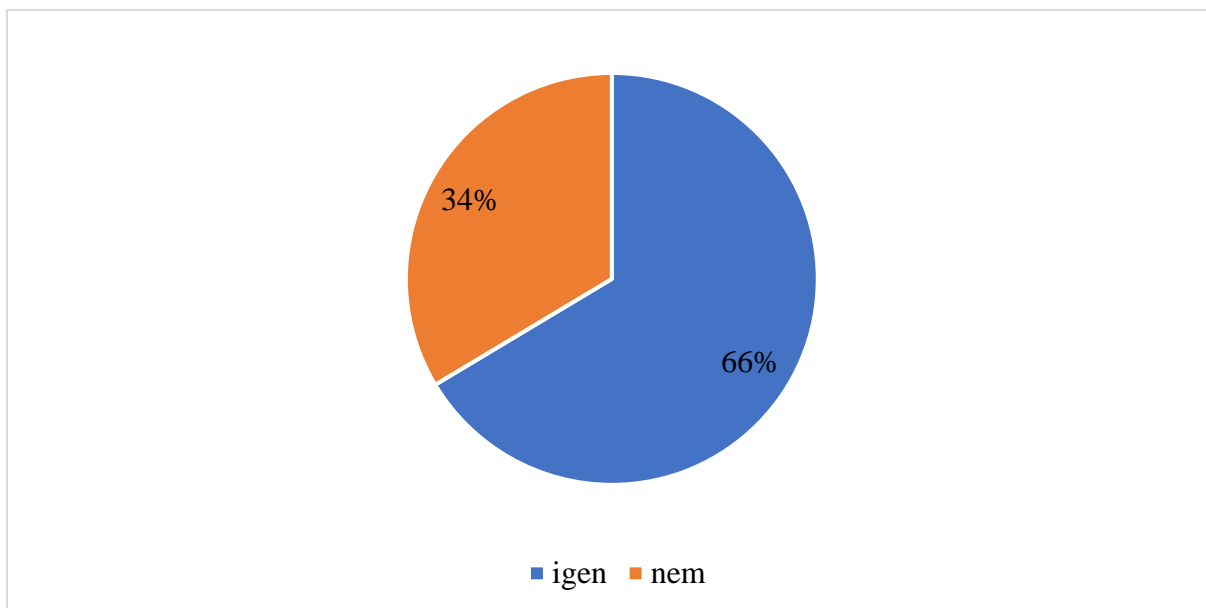
A kutatásom alkalmával kvalitatív és kvantitatív módszerek egyaránt alkalmaztam. Az elemzéshez a kapott eredményeket SPSS 27 és Excel segítségével dolgoztam fel. A mintavétel megtervezéséhez a helyes eljárás érdekében Falus és Ollé (2008) és Babbie (2017) kutatási értelmeztem, ennek segítségével állítottam össze a kérdőívet. Az eredmények elemzése előtt fontosnak tartottam Kontra (2011) munkájának feldolgozását, ezzel hozzájárulva a helyes statisztikai adatok ábrázolásához. A nyílt végű kérdéseket kategorizáltam.

A kutatás kérdőíves módszerrel történt (1. melléklet), amelyek online kerültek kitöltésre 2023 januárja és áprilisa között. A kérdőív első felében általános demográfiai adatokat vizsgáltam, majd ezt követően a 2022-es Balatoni nyaralási szokásokat, legvonzóbb településeket, Balatonnal kapcsolatos gondolatokat.

A vizsgálat eredményeinek összehasonlító kiértékeléséhez szekunder adatokat is használtam, így a KSH 2022-es egy főre jutó bruttó hazai termék megye és régió szerinti adatbázisát is (<http4>).

3.3. Eredmények és értékelésük

A válaszadásnál külön kerültek vizsgálatra a Balatonon 2022-ben nyaralók, de vannak olyan nyílt végű kérdések, amelyekre minden válaszadó tudott gondolatokat megfogalmazni. Az értékelhető válaszok száma 711 fő, amelyből 472 fő (66%) nyaralt a tavalyi évben a Balaton térségében (3. ábra). Ez alapján összefüggés mutatható ki a válaszadók 2022-es pihenési és kikapcsolódási helyszíne és a Balaton Kiemelt Üdülőövezet települési között.

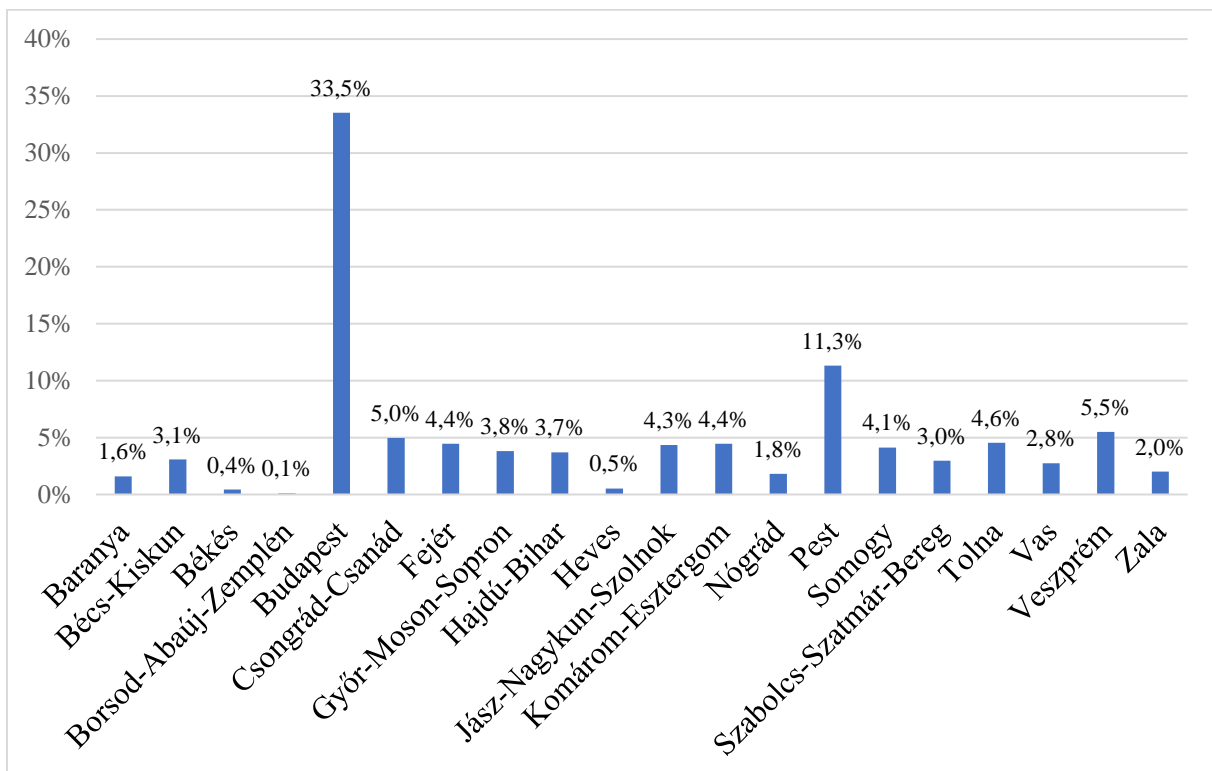

3. ábra: „2022-es évben nyaralt-e a Balatonon vagy annak környékén?” (N=711)
Forrás: saját szerkesztés

Ezt alátámasztja a KSH statisztikai adatsora is (<http5>), amely a szálláshelyeken eltöltött vendégéjszakákat mutatja havi bontásban, külön a magyarországi lakosok és a külföldiek választása alapján. Az eredménye némiképp egyértelmű lehetett előre is, amellyel mégis több célom is volt. Nem csak egy kisebb mintán való igazolhatósága volt a célom, vagyis, hogy ha véletlenszerűen találunk válaszadókat egy jóval kisebb mintán, mint maga a KSH vizsgálata, akkor is a Balaton a legnépszerűbb utazási célpont a vizsgált időszakban, hanem annak bemutatása is, hogy akkor is a Balaton lehet az egyik legvonzóbb nyaralási úti cél, ha nem csak a vendégszállásokat vizsgáljuk, hanem teret adunk más választási lehetőségnek is. A dolgozat írásakor a 2023-as releváns adatok még nem elérhetők, pedig érdekes lehetett volna vizsgálni, hogy a 2021-es évhez képest 2022-ben tapasztalható Balatont választók csökkenő mintája vajon a 2023-as évben is hasonlóan alakult vagy a 2022-ben kevesebben Balatonon szálláshelyen nyaralók aránya csak egy véletlen műve? Ennek vizsgálata, elemzése hosszútávon mindenképp fontos lenne, emellett pedig a lehetséges okok feltárása annak érdekében, hogy a turisztikai érdeklődés megmaradhasson, növekedhessen.

3.3.1. A válaszadók demográfiai elemzése

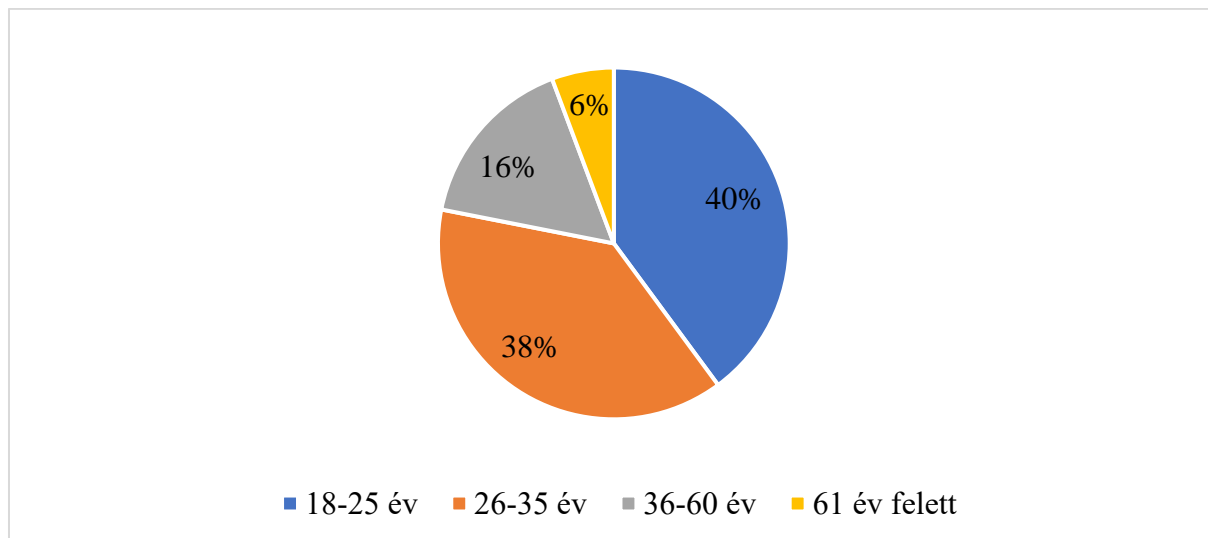
Vizsgálatomban az összes válaszadó 48%-a férfi, 52%-a nő volt. Ez az arány közel azonos akkor is, ha csak azokat nézzük, akik 2022-ben Balatonon nyaraltak (45% férfi, 55% nő). Az adatokból látszik, hogy az ország minden vármegyéjéből volt válaszadó. A 4. ábrán látható azoknak a lakhelye, akik a 2022-es évben Balaton valamely területén nyaraltak. Látható, hogy a válaszadók többsége (34%) Budapestről utazott Balatonra, míg a legkevesebben (0,1%) Borsod-Abaúj-Zemplén vármegyéből. A Balatont 2022-ben nyaralási helyszínnek választók lakhely szerinti csökkenő sorrendje az alábbi: Budapest (33,5%), Pest vármegye (11,3%), Veszprém vármegye (5,5%), Csongrád-Csanád vármegye (5,0%), Tolna vármegye (4,6%), Komárom-Esztergom vármegye (4,4%), Jász-Nagykun-Szolnok vármegye (4,3%), Somogy vármegye (4,1%), Győr-Moson-Sopron vármegye (3,8%), Hajdú-Bihar vármegye (3,7%), Szabolcs-Szatmár-Bereg vármegye (3,0%), Vas vármegye (2,8%), Zala vármegye (2,0%), Nógrád vármegye (1,8%), Baranya vármegye (1,6%), Heves vármegye (0,5%), Békés vármegye (0,4%), Borsod-Abaúj-Zemplén vármegye (0,1%).

4. ábra: „Melyik vármegyében lakik?” (N=472)

Forrás: saját szerkesztés

Az életkori megoszlást tekintve a 2022-es évben a megkérdezettek közül a legtöbb Balatonnál nyaraló a 18-25 év közötti korosztályból került ki (40%), ezt követi a 26-35 évesek korosztálya (38%).

5. ábra: A Balatonnál nyaraló válaszadók életkora (N=472)
Forrás: saját szerkesztés

A 36-60 év közöttiek 16%-a, a 61 év feletti korosztálynak pedig a 6%-a választotta a Balatont (5. ábra). A Balatont a vizsgált évben nyaralási célnak választók átlagéletkora 31,8 év.

3.3.2. A választott balatoni desztinációk

Arra a kérdésre, hogy hol nyaraltak a Balaton környékén 2022-ben, a válaszadók összesen 41 települést említettek 741 válaszban, azaz voltak olyan személyek, akik nem egy, hanem több településen is kikapcsolódtak a vizsgált évben (1. táblázat). A legtöbben Siófokot (21,8%), Balatonfüredet (21,0%) és Zamárdit (18,9%) választották. A négy legtöbbször említett település (Siófok, Balatonfüred, Zamárdi, Tihany) a 35 év alatti korosztály körében volt a legnépszerűbb.

Vizsgálatomban a legtöbbször üdülési helyszínnek választott település a válaszadók 21,8%-a esetében Siófok volt (1. táblázat), amely a Balaton Kiemelt Üdülőövezet Balaton parti leglakottabb városa a KSH adatai alapján (<http2>).

1. Táblázat Az 5% felett említett balatoni nyaralási helyszínek (N=472)

A válaszadók több mint 5%-nak nyaralási lokációja	
Település	/fő (%)
Siófok	21,8%
Balatonfüred	21,0%
Zamárdi	18,9%
Tihany	11,4%
Hévíz	8,8%
Keszthely	8,7%
Balatonakali	7,6%
Balatonföldvár	7,6%
Balatonfenyves	7,3%
Balatonboglár	6,5%
Szántód	5,3%
Balatonfűzfő	5,2%

Forrás: saját szerkesztés

Ez azt igazolja, hogy a megkérdezettek számára a legvonzóbb nyaralási helyszín a Balaton környékén egyben a leglakottabb település is.

Ennek az összefüggésnek oka lehet közlekedési szempontból a megfelelő autópályás elérhetőség, a gyors elérhetősége tömegközlekedéssel is, a jó infrastruktúra, rengeteg kulturális programlehetőség az egész évben. Szórakozási lehetőségek szinte végtelen tárházat biztosítják minden életkorú kikapcsolódni vágyóknak, legyen az családos, páros vagy baráti program.

De mi lehet Siófok hosszú évek óta tartó népszerűségének oka? Siófokot már az 1971-es regionális tervezetek feljegyzése is a tömegforgalmat lebonyolítani képes településként írta le (Szappanos, 1971). 1968-ra város lett, majd a következő évtizedben lakosainak számának növekedésével a hétvégi napokon akár nyolcvanezer személy is tartózkodott Siófokon (Kádár, 1974). 1974-ben még mindössze 28 kilométernyi szilárd burkolatú úttal rendelkezett, amely az évente átlagosan 20%-kal növekedő gépjárműforgalom miatt egyre nagyobb problémát jelentett a város számára. A hetvenes években még a buszpályaudvar sem állt, gyakoriak voltak az áthaladó forgalom okán is a torlódások, parkolási nehézségek (Kádár, 1974). A hetvenes években sok más balatoni településsel szemben Siófokon egyre fejlődött a vendéglátóhelyek aránya, bár kulturális lehetőségekben ekkor még szűkölködött (Virág, 2005). 1968-ban kezdték meg a négy kilométer hosszú partszabályozási munkákat, amely része volt, hogy a Balaton közvetlen partján legyen szabadstrand, körülbelül 25-30 méter szélességben, amelyhez meghatározott vízlejtési lehetőségeket is biztosítani kell (Szappanos, 1974). A siófoki zsilip

meglétének fontossága közvetlen érintette a Siófokon nyaralók számát is, mivel a Buda-Siófok-Nagykanizsa tó melletti 221 kilométeres szakaszát homokturzások mentén oldották meg. A tervezők a kivitelezéskor nem figyelték vagy nem tudták, hogy figyelembe kéne venni a Balaton ingadozó vízállását. Ez amiatt jelentett problémát, mivel a pálya elkészítésekor úgy kalkuláltak, hogy a Balaton akkori vízszintje fölött 88 cm-es magasságban legyen, ugyanakkor 1860-61-re a tó vízszintje a kiszámolt maximum magasságra emelkedett (Párizs, 1999). Ez azt eredményezte, hogy a vasúti pályákat a megemelkedett vízszint rendszeresen veszélyeztette, amelyet a siófoki zsilip megépítése és 1963-as átadása kezdett el rendezni (Virág, 2005). A 20. század nagy hotel és szálláshely beruházásaival, a folyamatos városfejlesztéssel mára a kulturális programlehetőségekkel, a múzeumokkal, természetvédelmi területekkel, a folyamatos fejlesztésekkel vonzó választás, amelyet az én és más nagyobb (pl. KSH) vizsgálatok is alátámasztanak.

1-5% között említettek 8 települést is a válaszadók (2. táblázat).

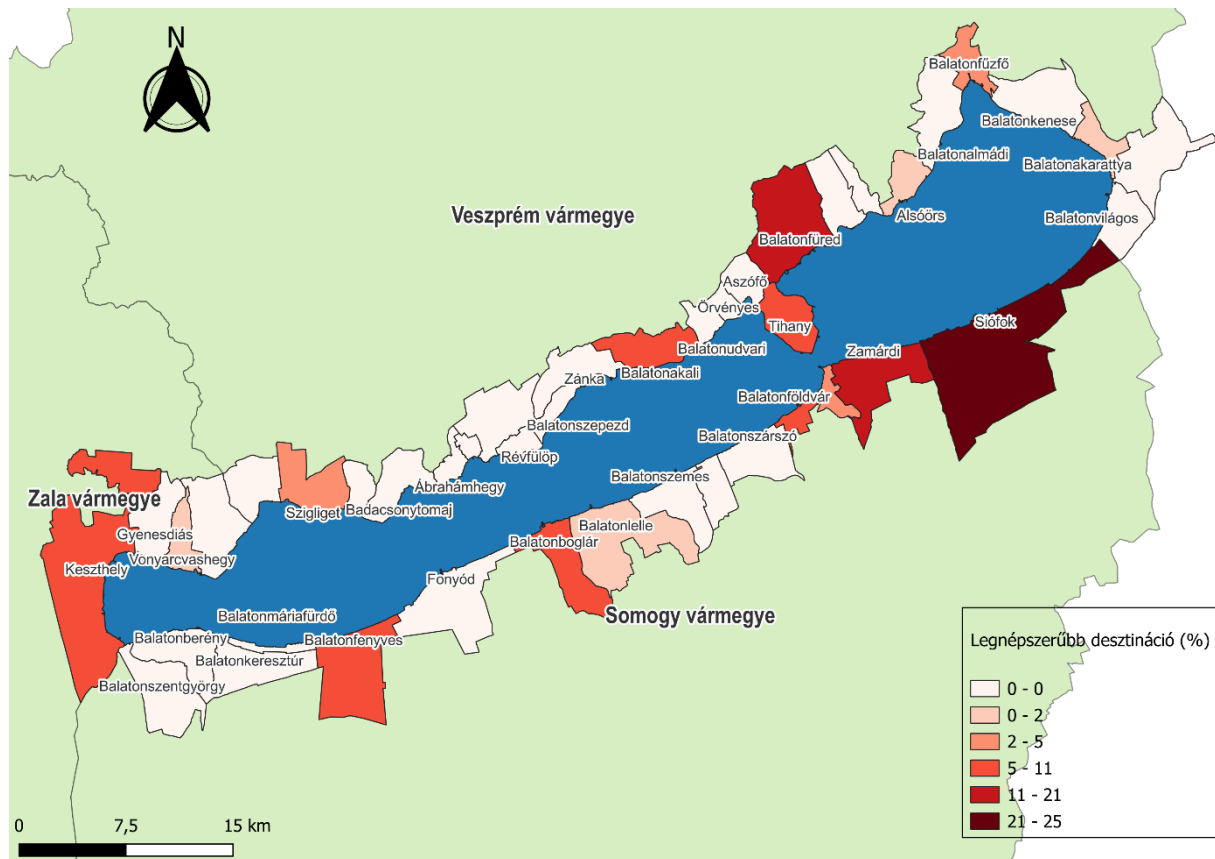
2. táblázat: Az 1-5%-ban említett és 1% alatt említett balatoni nyaralási helyszínek (N=945)

A válaszadók 1-5%-nak nyaralási lokációja	
Település	/fő (%)
Szigliget	4,9%
Tapolca	3,5%
Balatonszéplak	3,4%
Vonyarcvashegy	2,3%
Balatonakarattya	2,2%
Balatonlelle	1,6%
Csopak	1,2%
Balatonederics	1,0%

A válaszadók kevesebb mint 1%-nak nyaralási lokációja	
Település	/fő (%)
Alsóörs	0,7%
Zánka	0,4%
Paloznak	0,4%
Kőröshegy	0,2%
Badacsony	0,2%
Ábrahámhegy	0,1%
Balatonakali	0,1%
Balatonaliga	0,1%
Balatonalmádi	0,1%
Balatonberény	0,1%
Balatongyörök	0,1%
Balatonhenye	0,1%
Balatonkeresztúr	0,1%
Balatonörs	0,1%
Balatonszárszó	0,1%
Balatonszepezd	0,1%
Balatonvilágos	0,1%
Gyenesdiás	0,1%
Kehidakustány	0,1%
Kővágóörs	0,1%
Révfülöp	0,1%

Forrás: saját szerkesztés

Az fent látható adatok (1-2. táblázat) egy részét QGIS térinformatikai szoftver segítségével térképes formában is vizualizáltam (6. ábra). Itt kizárólag a Balaton-parti települések ábrázolására helyeztem a hangsúlyt.

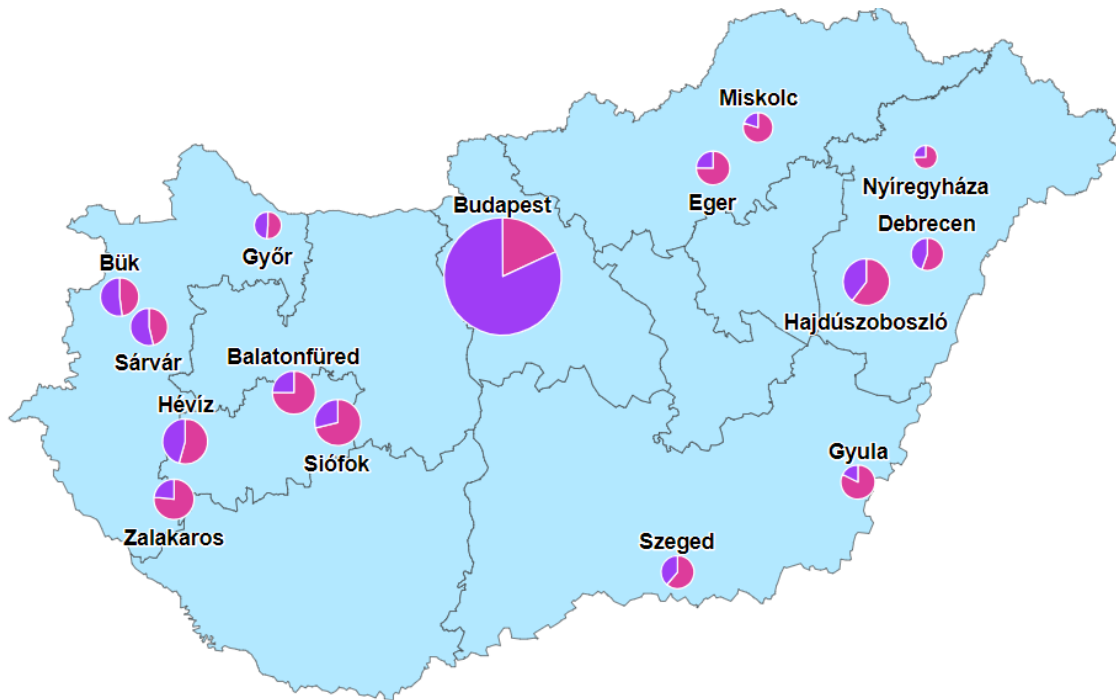

6. ábra: A legnépszerűbb turisztikai desztinációk a Balaton partján

Forrás: saját szerkesztés

A térképről (6. ábra) megkérdezettek százalékos megoszlása olvasható le, a választott üdülési desztinációk terén. A térképen jól kirajzolódik, hogy a fővároshoz közelebbi, illetve a nagyobb települések a legnépszerűbb célpontok. A korábban említett adatok alapján kiemelkedik a mezőnyből Siófok, mely a térképes ábrázolás alapján nagyobb részarányt képvisel annál, mint ahogy a táblázatban szerepelt. Ennek oka, hogy a válaszadók Balatonszéplakot önálló településként jelölték meg, azonban közigazgatási szempontból Siófok városrészét képezi.

Siófok, mint a Balaton környéki legnépszerűbb nyaralási város eredmény megegyezik a KSH 2022-es statisztikájával is (7. ábra).

7. ábra: Legnépszerűbb nyaralási város 2022-ben Magyarországon
Forrás: KSH, 2022 (http6)

Vizsgálatukban Siófok a nyaralási lokációk közül a harmadik legnépszerűbb, Balatoni település közül az első, ahogyan saját kutatásommal megegyezően Balatonfüred a második. Ez arra enged következtetni, hogy a véletlen minta nagysága, a kérdező személye nem befolyásolja annak tényét, hogy a magyarországi lakosság mely várost tekintette 2022-ben a legvonzóbb Balaton parti nyaralóhelynek. Érdekes, hogy 2018-ban (http7) Siófok csak a harmadik legnépszerűbb balatoni város volt, Hévíz és Balatonfüred után. Növekvő népszerűségének oka a korábban említettek mellett a természeti adottságok megléte is lehet.

3.3.3. A demográfiai tényezők és a választott balatoni lokáció kapcsolata

Amennyiben azt vizsgáljuk, hogy a nemek eloszlásában melyek a legnépszerűbb balatoni lokációk, a legnépszerűbb három település megegyezik, bár sorrendjük eltér férfiak és nők között (3. táblázat). Míg a nők többsége Siófokot választotta (14,5%), addig a férfiak legtöbbször Balatonfüredet választották (12,7%).

3. Táblázat: A három legnépszerűbb balatoni nyaralási település nemek szerinti eloszlása

Nők legnépszerűbb nyaralási lokációja		Férfiak legnépszerűbb nyaralási lokációja	
Település	/fő (%)	Település	/fő (%)
Siófok	14,5%	Balatonfüred	12,7%
Balatonfüred	8,3%	Zamárdi	11,2%
Zamárdi	7,7%	Siófok	7,3%

Forrás: saját szerkesztés

A három legnépszerűbb települést életkori eloszlás alapján elemezzük, elmondható, hogy Siófokot a 26-35 év közöttiek, Balatonfüredet a 36-50 év közöttiek, Zamárdit pedig a 18-25 év közötti korosztály jelölte a legtöbbször.

A népszerű nyaralási településeket vármegyék szintjén is vizsgálhatjuk. Mérésemből kiderült, hogy megyék szintjén melyik települést választották legtöbbször (4. táblázat). Az 4. táblázatból megállapítható, hogy Siófok hat, Zamárdi öt, Balatonfüred pedig négy vármegyében a legnépszerűbb lokáció.

4. Táblázat: Lakhely (vármegye) szerinti legnépszerűbb balatoni nyaralási települések

Vármegye	Település
Baranya	Zamárdi
Békés	Balatonfüred
Borsod-Abaúj-Zemplén	Siófok
Heves	Tihany
Tolna	Siófok
Bécs-Kiskun	Balatonfüred
Budapest	Siófok
Csongrád-Csanád	Balatonfüred
Fejér	Zamárdi
Győr-Moson-Sopron	Keszthely
Hajdú-Bihar	Siófok
Jász-Nagykun-Szolnok	Tapolca
Komárom-Esztergom	Balatonfüred
Nógrád	Siófok
Pest	Zamárdi
Somogy	Hévíz
Szabolcs-Szatmár-Bereg	Balatonakaratya
Vas	Zamárdi
Veszprém	Zamárdi
Zala	Siófok

Forrás: saját szerkesztés

Fontos azonban kiemelni, hogy ezek az eredmények csak jelen vizsgálat keretén belül értelmezhetők, ugyanis fontos lenne minél nagyobb vizsgálni a jövőben ugyanezt a témakört a KSH adatbázisokon túl is, amellyel még szélesebb körben lehetne értékelni és értelmezni a nyaralási szokásokat. Ebben a kérdéskörben a minta nagysága, összetétele, életkori eloszlása más-más eredményt adhat, ám jelen vizsgálat keretén belül a mintára ez a megyék szerinti felosztás állapítható meg.

A vizsgálatomból kiderült, hogy a válaszadók, több mint 2/3-a (68%) a családjával nyaralt a 2022-es évben a Balatonon, 27% a párjukkal, feleségükkel vagy férjükkel, míg 21% barátaikkal. Ez alapján az első hipotézisem megvalósult (**H1**), összefüggés mutatható ki a vizsgálat során a leginkább a Balaton környékén nyaralók, pihenők és a családjukkal nyaraló válaszadók között.

Vizsgáltam, hogy van-e összefüggés a Balatont választók lakóhelyének távolsága és a Balatonon nyaralás választása között, azaz, hogy a Balaton szomszédságában lévő vármegyék lakosai nagyobb valószínűséggel választják-e a Balatont, mint a távolabbi vármegyék lakói.

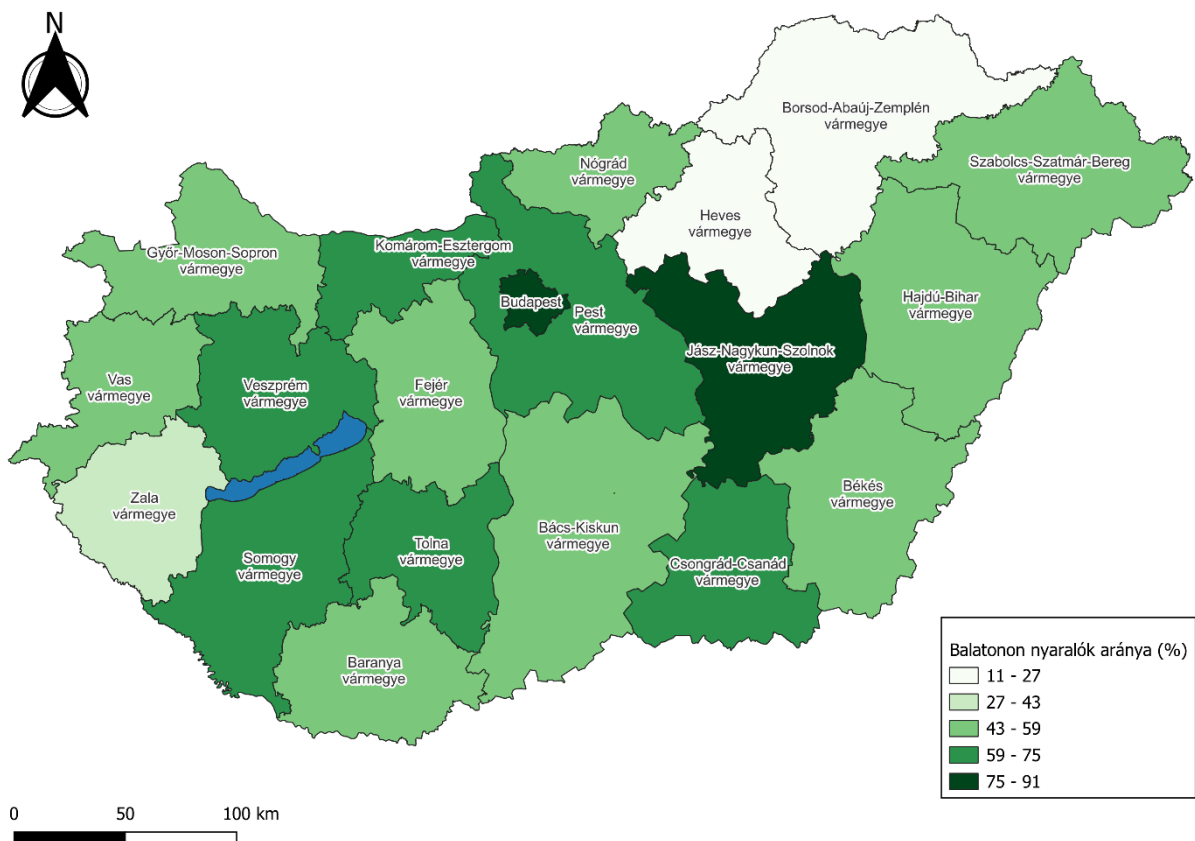
A válaszadók közül a Balaton Kiemelt Üdülőövezetben nyaralók arányát a korábban is használt QGIS térinformatikai szoftver segítségével térképes formában is ábrázoltam (8. ábra). Előzetes feltételezésem szerint a vizsgált régiótól távolabb lévő vármegyék települései kisebb arányban részesítik előnyben a Balatont, mint turisztikai célpontot.

A kérdőívem válaszadói közt a fővárosi és Pest vármegyei válaszadók esetében jelentős volt a Balatonon nyaralók aránya, viszont Győr-Moson-Sopron vármegye már csak a középmezőnyben szerepelt.

A legmagasabb arányt Jász-Nagykun-Szolnok vármegye (91%), Budapest (87%), Tolna vármegye (73%), Pest vármegye (72%), Komárom-Esztergom vármegye (69%), Csongrád-Csanád vármegye (68%) és Veszprém vármegye (66%) ért el.

A válaszadók vármegyén belüli részaránya Heves (26%) és Borsod-Abaúj-Zemplén (11%) vármegyékben volt a legalacsonyabb.

A három Balaton Kiemelt Üdülőövezetben található vármegye közül kettő az átlagnál (57%) jobb eredményt ért el (Veszprém 66%, Somogy 62%), viszont Zala vármegyében ez az arány csak 35% volt.

8. ábra: A Balatonon nyaraló válaszadók aránya vármegyénként
Forrás: saját szerkesztés

A válaszok kiértékelését követően nem állapítható meg összefüggés a lakóhely és a Balaton közti távolságra vonatkozóan, azaz a hipotézis (**H2**) nem valósult meg. A kiemelkedően magas arányt elért Jász-Nagykun-Szolnok vármegye eredményeit nem indokolhatóak annak gazdasági, sem pedig infrastrukturális adottságaival. Az egy főre jutó GDP alapján 2022-ben 16. helyen szerepelt a vármegyék közt. (<http4>) Ez az ott élők kevésbé távoli és anyagilag kevésbé megterhelő idegenforgalmi orientációját feltételezné. A közlekedési infrastruktúra sem kifejezetten ideális, ugyanis a balatoni települések és Jász-Nagykun-Szolnok vármegye közt nem épült ki közvetlen autópálya kapcsolat és a közvetlen tömegközlekedési infrastruktúra sem adott.

Az imént térképen vizualizált eredményeket (8. ábra) statisztikai módszerekkel is megvizsgáltam. A korrelációanalízishez a vármegyét a Balatontól való távolság alapján kategorizáltam (5. táblázat). Az első kategóriába a Balaton-parti vármegyék kerültek, a másodikba az ezekkel szomszédos vármegyék, majd fokozatosan távolodva kategorizáltam a többi vármegyét is, az alábbiak szerint.

5. Táblázat: Vármegyéket Balatontól való távolság alapján történő kategorizálása

Vármegye	Távolság a Balatontól (kategória)
Somogy vármegye	1
Veszprém vármegye	1
Zala vármegye	1
Baranya vármegye	2
Fejér vármegye	2
Győr-Moson-Sopron vármegye	2
Komárom-Esztergom vármegye	2
Tolna vármegye	2
Vas vármegye	2
Bács-Kiskun vármegye	3
Budapest	3
Pest vármegye	3
Csongrád-Csanád vármegye	4
Heves vármegye	4
Jász-Nagykun-Szolnok vármegye	4
Nógrád vármegye	4
Békés vármegye	5
Borsod-Abaúj-Zemplén vármegye	5
Hajdú-Bihar vármegye	5
Szabolcs-Szatmár-Bereg vármegye	6

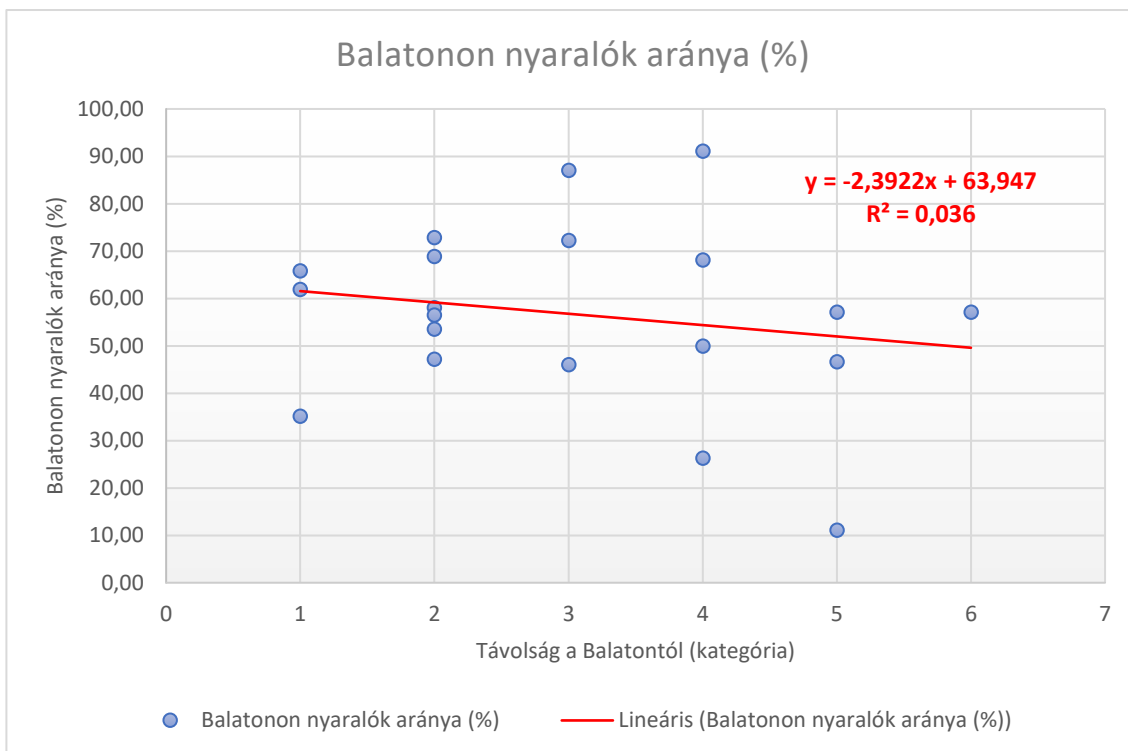
Forrás: saját szerkesztés

A vizsgálat során kapott Pearson-féle korrelációs együttható értéke (-0,189741312) a kapott válaszok alapján gyenge, majdnem elhanyagolható kapcsolatra utal (6. táblázat).

6. Táblázat: Lakhely Balatontól való távolsága és a Balatonon nyaralók
(korrelációanalízis)

	Távolság a Balatontól (kategória)	Balatonon nyaralók aránya (%)
Távolság a Balatontól (kategória)	1	
Balatonon nyaralók aránya (%)	-0,189741312	1

Forrás: saját szerkesztés

9. ábra: Lakhely Balatontól való távolsága és a Balatonon nyaralók pontdiagrammon trendvonalal ábrázolva
Forrás: saját szerkesztés

A kapcsolatot pontdiagrammal és trendvonal segítségével is vizualizáltam (9. ábra). Az itt kapott eredmény és a determinációs együttható értéke ($R^2 = 0,036001765$) is arra enged következtetni, hogy a lakhely Balatontól való távolsága nem kritikus tényező a kérdőív válaszadóinak körében. A nagyobb és kisebb távolság ellenére akad vármegye, amely lakosainak számára egyaránt népszerű a vizsgált turisztikai régió. Ugyanez az állítás igaz a vármegyék gazdasági helyzetére is. A KSH 2022-es vármegyénként egy főre jutó bruttó hazai termékét vettem össze a Balatonon nyaralók arányával (http4) (7. táblázat).

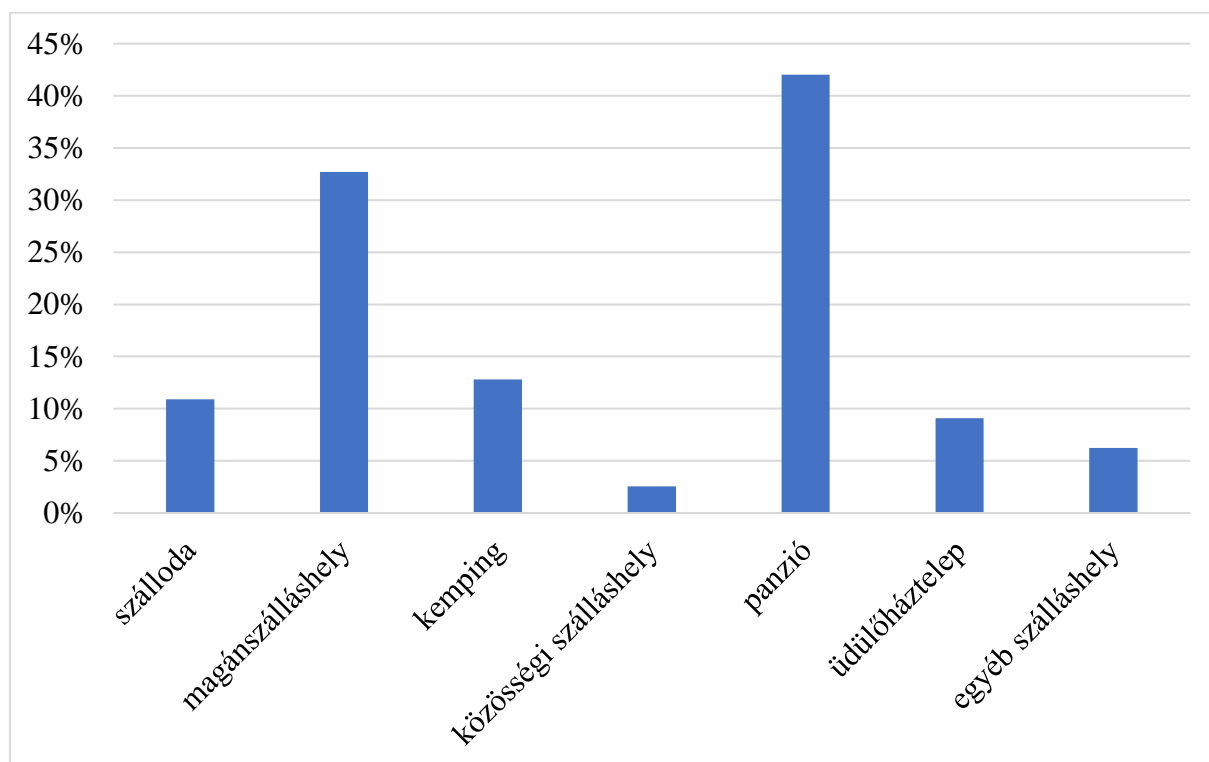
7. Táblázat: Egy főre jutó bruttó hazai termék vármegyénként és a Balatonon nyaralók (korrelációanalízis)

	Egy főre jutó bruttó hazai termék, ezer Ft (2022) / KSH (http4)	Balatonon nyaralók aránya (%)
Egy főre jutó bruttó hazai termék, ezer Ft (2022) / KSH (http4)	1	
Balatonon nyaralók aránya (%)	0,383070251	1

Forrás: saját szerkesztés

Itt már kimutatható egy gyenge kapcsolat, de ez sem vált meghatározó tényezővé a kapott válaszok alapján.

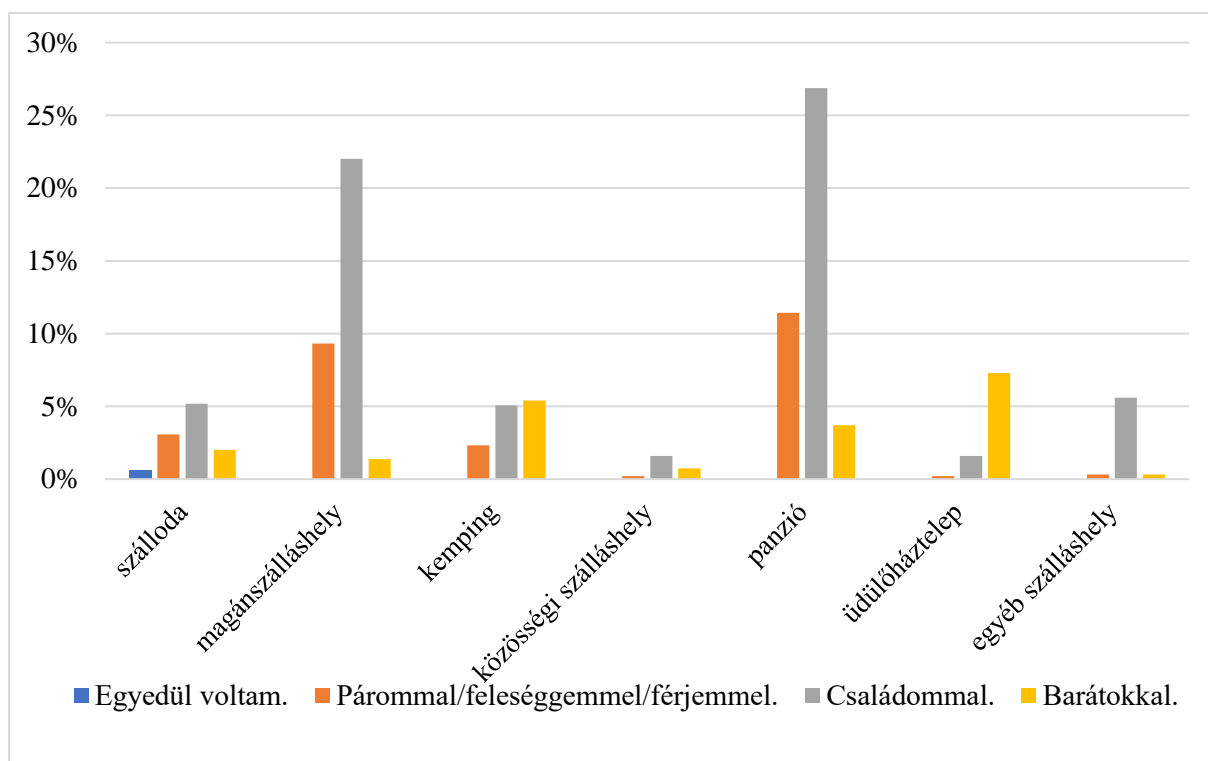
Arra a kérdésre, hogy milyen szállástípust választottak, a legnépszerűbb a válaszadók között a panzió (42%), majd a magánszállás (33%) volt. Kempinget 13%, szállodát 11%, üdülőtázaat 9%, egyéb szállást 6%, közösségi szálláshelyet pedig 3% választott a 2022-es évben (10. ábra).

10. ábra: Milyen szálláshelytípust választott a 2022-es balatoni nyaralása alkalmával?
Forrás: saját szerkesztés

A 11. ábrán látható, hogy melyik szállástípust kivel vették igénybe a válaszadók. Amennyiben aszerint vizsgáljuk az ábrát, hogy kik választották az adott szállástípust a legtöbbször, elmondható, hogy a szállodákat a családok (5%), magánszálláshelyeket a családok (22%), a kempinget a családok és a barátokkal utazók azonos arányban (5-5%), a közösségi szálláshelyeket a családok (2%), a panziókat szintén a családok (27%), az üdülőtázaakat a barátokkal utazók (7%), továbbá az egyéb szálláshelyeket szintén a családok személyek (6%) választották a leggyakrabban.

Az egyedül utazók mindegyike szállodában szállt meg és férfi volt.

11. ábra: A szállásokat választók aránya
 Forrás: saját szerkesztés

3.3.4. A nyílt végű kérdések kiértékelése

Az utolsó két nyílt végű kérdés esetében az összes válaszadónak lehetősége volt véleményét kifejezni (N=1423). A „Mire gondol a Balaton nevének hallatán?” kérdésre kapott 2376 választ 10 kategóriákba soroltam (8. táblázat).

8. Táblázat: A Balatonnal kapcsolatos kifejezések (N=711)

Mire gondol a Balaton nevének hallatán?	
Kategória	%
Balaton, tó	38%
nyaralás, pihenés, kikapcsolódás	32%
természeti értékek	30%
családi emlékek	21%
infrastruktúra	18%
fesztivál	10%
negatívumok (tömeg, zaj, szemét, autóforgalom, drágulás)	7%
hangulat (békés, nyugodt, pörgős)	5%
gasztronómia, bor	4%
kirándulás	2%

Forrás: saját szerkesztés

A megkérdezettek több dolog is leírhattak. A legtöbbet említett kifejezés (38%) a Balaton és a tó volt. Ez nem meglepő a kérdés mivoltát tekintve. 32% a nyaralás, pihenés és kikapcsolódás (pl. hajózás, fürdés, szórakozás) szavakat, 30% pedig a természeti értékeket sorolta fel. 21% a családi emlékeket említette. Az infrastruktúrát 18%, míg a fesztiválokat 10% írta (8. táblázat).

A kérdésre adott válaszok kategóriájának arányát jobban szemlélteti a 12. ábra, amelyből kitűnik, hogy a válaszadók mennyire hangsúlyosan a turisztikai jelleget látják ténylegesen a Balatonban. Hosszútávon érdemes lenne vizsgálni, hogy évszakszinten hogyan változik a véleményük, érzésük a Balatonról, van-e különbség egy téli és egy nyári időszak között és ezek az eltérések hogyan módosítják a turisztikai szokásokat.

12. ábra: A szállásokat választók aránya

Forrás: saját szerkesztés

Érdekesség, hogy míg előbbi a 36 év feletti korosztály válaszolta többségben, a fesztiválokat a 35 év alatti korosztály. Ez a települések turisztikai célközönségét nagyban meghatározza. A negatívumok között szerepelt a zsúfoltság, nyaraló megjelenése, a zajszennyezettség, az elégtelen hulladékgazdálkodás, személtelés megjelenése, ahogyan a túl nagy autóforgalom és az árak, strandok, belépőjegyek, élelmiszerek (pl. lángos, fagyalt, pizza) drágulása is. Ugyancsak negatívumként írták többen természeti értékek eltűnését, a nádasok, természetes élővilág kiirtását. Közel azonos arányban jelent meg a balatoni hangulat (nyugodt, békés, pörgős), mint a gasztronómia és a bor.

Arra a kérdésre, hogy „Mi a legfontosabb Önnek, ha a Balatonnál nyaral?” összesen 2121 válasz érkezett, amelyet 10 kategóriába soroltam (9. táblázat). A megkérdezettek 4%-nak válasza között az szerepelt, hogy nem szoktak a Balatonon nyaralni. Ők mindannyian a 36-60 év közötti korosztályból valók. A válaszadók közel felének a barátokkal, családdal, párjukkal

együtt töltött idő (49%) és a kedvező ár a legfontosabb (46%). 42%-nak szempont, hogy az egész család számára legyen kikapcsolódási lehetőség, 24% fontos, hogy a gyermekeknek külön is legyen elfoglaltság, ugyanakkor 20% külön kiemelte a felnőtt programlehetőségeket, mint a választott nyaralási hely szempontját. 7% számára fontos az elérhető közelség, amely korrelál a megyék szerinti válaszadással.

9. Táblázat: A Balatonnál töltött nyaralás legfontosabb elemei (N=711)

Mi a legfontosabb Önnek, ha a Balatonnál nyaral?	
Kategória	%
együtt töltött idő megléte	49%
megfelelő ár	46%
az egész család számára közös programlehetőség	42%
megfelelő infrastruktúra	41%
pihenés, szórakozás, kikapcsolódás	38%
természeti környezet	26%
gyermekek számára legyen kikapcsolódási lehetőség	24%
felnőttek számára legyen kikapcsolódási lehetőség	20%
elérhető közelség	7%
nem nyaralok a Balatonon	4%

Forrás: saját szerkesztés

4. Összefoglalás, következtetések levonása

Dolgozatommal céлом volt a vizsgálat előtt a szakirodalom áttekintése, a Balaton Kiemelt Üdülőövezet, a Balaton és a térséget érintő demográfiai, idegenforgalmi, turisztikai sajátosságait megismerni, illetve kitérni a Balatont érintő fejlesztési tervek, törvényi, rendelkezési rendszerekre, azok fejlődésére.

A Balaton vidékét infrastruktúráját nagyban befolyásolta a turisztikai igények alakulása, ugyanakkor mindenkor törekvés a természetvédelmi értékek óvása, a nádasok és természetes élővilág megtartása, a vízminőséget pozitív helyzetbe hozó intézkedések előtérbe helyezése. A turizmus gyors változása magával hozta a környezetkárosító tevékenységeket is, ám a rendelkezések a tó védelmét szolgálták, szolgálják a mai napig, emiatt pedig folyamatos törvényi és rendelkezési módosításokra volt szükség.

Kutatásommal céлом volt vizsgálni, hogy a vizsgálatban résztvevők milyen üdülési szokásokkal rendelkeztek a 2022-es évben, hol és kivel töltötték ezen időket. Kiemelt területét képezte vizsgálatomnak a Balaton Kiemelt Üdülőövezet, a válaszadók Balatonról alkotott véleménye.

A kutatás rámutatott, hogy a válaszadók 66%-a választotta a Balaton környékét nyaralási helyszínnek 2022-ben. A 41 említett balatoni nyaralási helyszín közül a legtöbben Siófokon nyaraltak, illetve a többség a családjával nyaralt Balatonon. A Balaton, mint kifejezés sokféle asszociációt juttatott a válaszadók eszébe. A legtöbbször a tó, a pihenés, nyaralás és a természeti értékekre gondoltak, legkevesebbszer a kirándulással összefüggésbe hozható jelentés jelent meg.

A megkérdezetteknek a Balatonnál való nyaralás alkalmával a legfontosabb, hogy együtt lehessenek, megfelelő legyen az ár, sokféle programlehetőség legyen, akár az egész család számára, illetve, hogy infrastruktúra kiemelkedő legyen. Azt internetes tájékoztatói lehetőségek mellett ma már sokféle gyermek- és családbarát kezdeményezés támogatja, hogy a szülők olyan programokat tudjanak szervezni, amely a gyermekek korosztályának megfelelő, de saját pihenési vagy kulturális kikapcsolódási igényüket is megvalósítsa. Fontos, hogy ezek a kiadványok nem kizárólag a Balaton nyári, főszezonai időszakát mutatják be, hanem egész évre tartogatnak látnivalókat, ezzel is segítve a balatoni turisztika egész éves fellendülését, hiszen hosszútávon fontos lenne, hogy minden évszakban lehetőség legyen az emberek fejében a Balaton.

A nyaralási helyszínek kiválasztásakor összefüggés mutatkozott abban a tekintetben, hogy azon személyek, akik nyaraltak a Balatonon leginkább a legjobban lakott települést

preferálták helyszínek, ahogyan a családi állapot tekintetében is van összefüggés a Balatont választók és a családos nyaralók között. Ugyanakkor a kutatás korlátai közé tartozik a minta mérete és a válaszadók kiléte, ugyanis valószínűsíthető, hogy a kutatás jellegéből adódóan a témában érdeklődőbb személyek töltötték ki a kérdőívet. Ennek ellenére az eredmények validitását a KSH különböző évekből készült statisztikai alátámasztják. A későbbiekben fontos lehetne a Balaton Kiemelt Üdülőövezet tekintetében vizsgálni, milyen szolgáltatások, infrastruktúra segíthetné elő a nyári fő időszakon túli Balatonon való nyaralás támogatását, mire lenne szükség ahhoz, hogy a pihenni, kikapcsolódni vágyók a hidegebb időszakban is sűrűn látogassák a természeti kincsekben ilyenkor is igen gazdag balatoni környezetet.

A Balaton lehetőségeit sokféleképpen igyekeztek már népszerűsíteni. De milyen lehetőségei vannak a családosoknak, hol tájékozódhatnak a szülők, hol kaphatnak releváns információkat a gyermekekkel történő nyaralási és kikapcsolódási lehetőségekről? Kézenfekvő, hogy különböző internetes portálokat, tematikus csoportokat keressenek fel, a Facebook, Youtube és Tiktok világa ma erre rengeteg teret ad, ahogy a szállások foglalásával foglalkozó honlapoknak is van ilyen felülete. A dolgozat írásakor a google.hu keresőjébe a „balatoni nyaralás” címszavakat beírva több mint 180.000 találat volt, amely a családosok előzőekben bemutatott Balatonnál töltött legfontosabb elemeivel bár csökkennek, de még mindig rengeteg találatot nyújt. Erre nyújt remek offline és online megoldást a Kajla Kaland (<http8>), amely külön iskolások és óvodásoknak is tartogat programokat. A Kajla lényege, hogy a gyermekek ingyenes útlevelet kapnak az iskolában és az óvodában, amely során megadott helyszíneken pecsétet gyűjthetnek. A Balatonnal kapcsolatban két lehetőség van: a Kék könyv és a Zöld könyv. A Kék könyv Balatonfüred, Szigliget és Keszthely, míg a Zöld könyv Balatonboglár, Balatonföldvár és Siófok városainak megismerését segíti. Ezen kívül kidolgoztak több megoldást a Balaton gyermekbarát biciklizési megoldásaira is, amellyel akár egy-egy részt vagy az egész Balatont körbe tudják tekerni a gyermekek családjukkal. Honlapjukon kitérnek a tíz „bringakör” egységeire, melyik milyen nehézgű, hány kilométer, milyen természeti látnivalók vannak, az egész program pedig a BalatonBIKE365 (<http9>) keretén belül valósul meg. A Kajla alternatívát nyújt a családoknak az Országos Kéktúra Balaton-felvidéki szakaszához (<http10>). Itt az érdeklődők a környék látnivalóihoz, természeti értékeihez útmutatót kapnak, ezzel is segítve, hogy a Balaton ne csak egy főszezonos kikapcsolódási lehetőség legyen, hanem életkoronként és évszakonként egész évre bemutassa mennyi értéket rejt. Ugyancsak a családosok lehetőségeit színesíti és hozza a gyermekek számára közel Bartos Erika Brúnó a Balatonon sorozata. A sorozat három részből áll: Balaton-felvidék, Déli part és Nyugati karéj (Bartos, 2022a; 2022.; 2023). A gyermekek nyelvén, mesélve és gazdagon

illusztrálva mutatja be a szerző a gyermekeknek mindazt a természeti- és kulturális örökséget, amelyet a térség magában rejt. Tartalmaz történelmi áttekintést, látványosságot, ajánlást, rengeteg várossal, vidékkel, kicsiknek és nagyoknak szóló játékokkal, programokkal. Ez a sorozat segítséget nyújthat azon családoknak, akik a kutatásban kifejtett igényeikre keresnek válaszokat, miközben a gyermekek játékosan ismerkedhetnek meg a meséken keresztül hazánk legnagyobb tavával, annak élővilágával, környezetével, történelmével.

Mi az, amellyel a vendéglátóhelyek, városok, települések igyekeznek népszerűsíteni magukat, a bővelkedő lehetőségek közül felhívni magukra a figyelmet és a vendégeket magukhoz vonzani? A különböző turisztikai kártyák (pl. Földvár kártya, West Balaton kártya, Bakony&Balaton kártya) célja nem más, mint ösztönözni az adott területen való nyaralást. Kedvezményeket adnak múzeumokba, helyi látványosságokhoz, fürdők és strandok belépőjegyeihez, kerékpárkölcsonzéshez, de még a vendéglátóhelyekhez is. Vannak helyi kártyák (pl.: Földvár kártya, Gyenesdiás kártya), régiós kártyák (pl.: West Balaton, Balaton Riviéra, Bakony&Balaton kártya), de még országos is (pl.: Széchenyi Turisztikai Kártya, HungaryCard). Ezek a turisztikai kártyák a kedvezményeken túl segítik a helyi látványosságok, természeti értékek megismerését, ezzel pedig segítik a különböző igényekkel rendelkező vendégeket, hogy minél inkább a saját preferenciáiknak megfelelően tudjanak választani balatoni kikapcsolódási lehetőséget is. Talán még ennél is népszerűbbek a különböző mobilapplikációk, amelyek célja ugyancsak a vevőcsalogatás, a látóivalók népszerűsítése, emellett pedig a vendégforgalom növelése. Találunk helyi, településszintű applikációt (pl.: Balatongyörök, Hello Keszthely, Club Tihany), de általános információt tartalmazót is (pl.: Balatoni Programok, Balatoni Gasztrotérkép, BalatonBIKE365). Bár kilóg az előzőekben bemutatottaktól, de mégsem kihagyható a Balatonhelp, amely egy kiemelten fontos és hasznos szolgáltatás a Balatonnál nyaralóknak. A fejlesztésben és magában a szolgáltatásban is részt vesz az Önkéntes Tűzoltók Egyesülete, illetve a Vízimentők Magyarországi Szakszolgálat. Az applikáció két részből áll. Egyrészt segítség kérhető a bajbajutottaknak az applikáción keresztül, másrészt csomagokat kínál balatoni hajósoknak, vitorlásoknak, amellyel a járműveikkel kapcsolatos problémákban segítenek ([http11](http://11)).

Az applikációkkal mellett a honlapok és hirdetések is támogatják a helyi vendégfogadás és vendégforgalom fellendülését. A későbbiekben ezekkel kapcsolatos még több vizsgálat segíthetné annak megismerését, hogy az igényeknek megfelelő balatoni nyaralást hogyan lehetne még inkább elérhetővé tenni.

A dolgozat korlátai közé tartozik a szűk mintavételi eljárás, amely csak egy bizonyos réteget ért el így, nem tekinthető tehát az egész országra érvényes kutatási adatnak, ugyanakkor a részeredmények egyeztek a KSH statisztikai méréseivel, így mégis valid eredményeket kaptam. A továbbiakban mindenképp fontos lenne nyomon követni hogyan alakul a magyar társadalom igénye a Balaton környéki üdülési szokások terén, ahogy azt is fontos lenne vizsgálni, milyen lehetőségek tennék még vonzóbbá a tájegységet, különös tekintettel a szezonon kívüli időszakra, ezzel támogatva a Balaton környékén élők gazdasági helyzetét.

A természetvédelmi kincsek, értékek sokszínűsége, a változatos kikapcsolódási lehetőségek, az emlékeket előhozó értékei a tájnak, a Balatonnak igen gazdag, erre építve pedig hosszú távon még több lehetőséget lehetne nyújtani a turisztikai, kulturális értékek biztosítására, élmények és értékek nyújtására, átadására.

Irodalomjegyzék

1. Anttila, S. L. – Seiler, B. (1996): European Charter for Rural Areas. Report, 20 March 1996. Committee on Agriculture and Rural Development
<https://assembly.coe.int/nw/xml/XRef/X2H-XrefViewHTML.asp?FileID=7441&lang=en> (Utolsó megtekintés: 2023.04.03.)
2. Babbie, E. (2001): A társadalomtudományi kutatás gyakorlata. Balassi Kiadó, Budapest
3. Babbie, E. (2017): A társadalomtudományi kutatás gyakorlata. Balassi Kiadó, Budapest
4. Balatoni Integrációs és Fejlesztési Ügynökség (2023): Balaton Kiemelt Térség 2023-2028. közötti időszakra vonatkozó Regionális Környezetvédelmi Programjának Egyeztetési Változata
https://www.balatonszemes.hu/wp-content/uploads/2024/01/RegKornyvedProgram_20231204.pdf (Utolsó megtekintés: 2024.03.05.)
5. Balatoni Vízgazdálkodási Fejlesztési Program (1979). Országos Vízügyi Hivatal, Budapest
6. Bartos E. (2022a): Brúnó a Balatonon 1. - Balaton-felvidék. Móra Könyvkiadó, Budapest
7. Bartos E. (2022b): Brúnó a Balatonon 2. - Déli part. Móra Könyvkiadó, Budapest
8. Bartos E. (2023): Brúnó a Balatonon 3. - Nyugati karéj. Móra Könyvkiadó, Budapest
9. Bibó I. (1975): Közigazgatási területrendezés és az 1971. évi településhálózat koncepció. MTA Igazgatástudományi Bizottsága, Budapest
10. Biczó G. (2011): A hely és a reprezentáció In Fejős Zoltán (szerk): Színre vitt helyek. Tanulmányok. pp. 7-17.
11. BKÜ Hosszú távú... (2008): Balaton Kiemelt Üdülőrzet Hosszú Távú Területfejlesztési Koncepció 2020-ig. Balaton Integrációs és Fejlesztési Ügynökség Kht., Siófok
12. Bohuniczky Sz. – Petrányi I. (1989): Otthonok és vendégek. Szépirodalmi Könyvkiadó, Budapest
13. Borsos B. (2011): A magyar népi kultúra regionális struktúrája I–II. Budapest: MTA Néprajzi Kutatóintézete, Budapest
14. Bödök Zs. (2004): Magyar feltalálók a hajózás és a vasút történetében. Nap kiadó, Dunaszerdahely

15. Buczkó K. – Vörös L. – Cserny T. (2005): The Diatom flora and vegetation of Lake Balaton from sediment cores according to Marta Hajós's legacy. – *Acta Botanica Hungarica* 47/1-2. pp. 75-115
16. Buday-Sántha A. (2007): A Balaton régió fejlesztése. SALDO Kiadó, Budapest
17. Csatári B. – Farkas J. (2006): Kísérlet a vidéki terek új kategorizálására. *A Falu* 21. évf. 4. sz. pp. 65-71.
18. Dénes E. (2022): A léptek ereje. In.: *Metszet*, 13.sz. III. pp. 48-53.
19. Dombi Gábor, Fekete Károly, Oláh Miklós, Kulics Beatrix: A Balaton Kiemelt Üdülőkörzet 2020. évre vonatkozó területi monitoring jelentése
20. Entz G. – Sebestyén O. (1942): A Balaton élete. A Királyi Magyar Természettudományi Társulat Könyvkiadóvállalata, Budapest
21. Falus I. – Ollé J. (2008): Az empirikus kutatások gyakorlata: Adatfeldolgozás és statisztikai elemzés. Nemzeti Tankönyvkiadó, Budapest
22. Falus I. – Ollé J. (2008): Az empirikus kutatások gyakorlata: Adatfeldolgozás és statisztikai elemzés. Nemzeti Tankönyvkiadó, Budapest
23. Fehér A. (1998): A vidék fogalmáról és a vidéki területek lehatárolásáról. *Gazdálkodás* 42. évf. 5. sz. pp. 54-59
24. Fekete K. – Dombi G. – Oláh M. (2021): Önkormányzati válságkezelés a Balaton Kiemelt Üdülőkörzetben, a COVID-19-járvány első hullámában. In.: *Területi Statisztika*. 2021, 61(3). pp. 337–355
25. Fekete Károly, Dombi Gábor, Oláh Miklós: Önkormányzati válságkezelés a Balaton Kiemelt Üdülőkörzetben, a COVID-19-járvány első hullámában. In: *Területi Statisztika* 2021, 61. évfolyam 3. száma
26. Herodek S. – Elekes K. (2000): Balatoni Limnológiai Kutatóintézet. Magyar Tudományos Akadémia, Budapest
27. Herodek S.– Istvánovics V. (1986): Mobility of phosphorus fractions in the sediments of Lake Balaton. *Hydrobiologia* 135. pp. 149-154.
- Cserny T. – Hertelendi E. – Tarján S. (1995): Results of isotope-geochemical studies in the sedimentological and environmental geologic investigations of Lake Balaton. – *Acta Geologica Hungarica* 38. pp. 355-376.
28. Jávorka K. (1999): A nemzeti stratégiából helyi fejlesztés: a kistérségi vidékfejlesztési program és a megvalósítás forrásai. *A Falu* 14. évf. 4. sz. pp. 19-22.
29. Jelenka György: A Balaton régió fejlesztésének lehetőségei és feladatai. 2008. doktori értekezés

30. Kabai Gergely: A balatoni társadalom kohéziójának kérdései. In: Területi Statisztika, 2014, 54(4): 376–392.
31. Kádár M. (1974): Nemcsak a Siófokiakon múlik. In: Dr. Császár László (szerk.): Városépítés, 1974/4. pp. 20-22.
32. Katona Cs. (2017): Széchenyi István és a balatoni gőzhajózás hőskora https://mta.hu/mta_hirei/szechenyi-istvan-es-a-balatoni-gozhajozas-hoskora-107243 (Utolsó megtekintés: 2023.10.17.)
33. Keresztury D. (szerk.) (1960): Balaton. Panoráma Kiadó, Budapest
34. Kis K. (2011): A vidék és a vidéki térségek meghatározásának európai vonatkozásai: történeti áttekintés az Európai Bizottság új város-vidék tipológiája apropóján. Jelenkori Társadalmi és Gazdasági Folyamatok 6 (1-2). pp. 105-112.
35. Kollega T. I. (szerk.) (1999): Magyarország a XX. században IV. Műszaki és természettudományok. Babits Kiadó, Budapest
36. Kontra J. (2011): A pedagógiai kutatások módszertana. Kaposvári Egyetem, Kaposvár
37. Kontra J. (2011): A pedagógiai kutatások módszertana. Kaposvári Egyetem, Kaposvár
38. Kormány 1685/2022. (XII. 28.) Korm. határozata a Balaton Kiemelt Térség Hosszú Távú Fejlesztési Konceptiójának módosításáról, valamint Fejlesztési Programjáról Magyar Közlöny, 2022. évi 218. szám
39. Kotsis L. (1983): Üdülési formák múltja, jelene, kapcsolata a környezettel. In Illés I., Kovács I. (szerk.): Idegenforgalom-Környezetvédelem-Balaton. MTA Veszprémi Akadémiai Bizottsága Veszprém. pp. 33-34.
40. KOVÁCS T. (1998): Mi tekinthető vidéknek? Gazdálkodás 42. évf. 5. sz. pp. 39-48.
41. KSH statisztika (2011): 2011 évi népszámlálás - 9. Nemzetiségi adatok https://www.ksh.hu/docs/hun/xftp/idoszaki/nepsz2011/nepsz_09_2011.pdf (Utolsó megtekintés: 2023.10.16.)
42. KSH statisztika (2014): A Balaton üdülőkörzet társadalmi helyzetképe <https://www.ksh.hu/docs/hun/xftp/idoszaki/regiok/balatontarsadalmi.pdf> (Utolsó megtekintés: 2023.10.16.)
43. KSH statisztika (2019): Magyar statisztikai évkönyv https://www.ksh.hu/docs/hun/xftp/idoszaki/evkonyv/evkonyv_2019.pdf (Utolsó megtekintés: 2023.10.16.)
44. L. Rédei Mária (2006): Demográfiai ismeretek. Reg-Info Kiadó, Budapest

45. Lanszki J. – Magyarai M. – Bauer-Haáz É. – Széles L. G. (2012): Ragadozó-zsákmány kapcsolatok vizsgálata a Kis-Balatonon. 9. Magyar Ökológus Kongresszus. Előadások és poszterek összefoglalói. pp. 64.
46. Lichtneckert A. (2006): A füredi savanyúvízi gyógyfürdő kezdetei 1702-1755. In: Füredi História - VI. évfolyam 2. sz. 2006. július. pp. 2-4.
47. Lovásza Gy. (2003): Magyarország természeti földrajza III. – Tájföldrajz. – PTE TTK, Pécs, pp. 65–71.
48. Márkusné Vörös Hajnalka (2009): Jankó János A balatonmelléki lakosság néprajza c. monográfiája demográfiai adatainak revíziója (kézirat)
49. Marosi S. – Szilárd J. (1981): A Balaton kialakulása. – Földrajzi Közlemények, 30. évfolyam/1. pp. 1–30.
50. Murdoch, J. (2006): Networking rurality: emergent complexity in the countryside. In: Marsden, T. – Cloke, P. – Mooney, P. (szerk.): Handbook of Rural Studies. Sage Publications, London. pp. 171-185.
51. Nezei Cs. (2019): A Balaton Kiemelt Üdülőkörzet piachelyeinek vizsgálata, különös tekintettel a térségfejlesztési hatásokra. PhD-értekezés, Pécs
52. Nezei Csilla (2017): Piachelyi vonzáskörzetek sajátosságai a balatoni üdülőkörzetben. In: Modern Geográfia 2017/II. pp. 1-20.
53. Obádovics Csilla: A Balaton régió népességdinamikája 2017-2062 között. In: Földrajzi Közlemények 2020. 144. 1. pp. 27–42.
54. Párizs Á. (1999): Balatoni városok. In: Czére B. (1999): História, XXI/5-6, História Alapítvány, Budapest. pp. 26-28.
55. Schleicher V. (2014): Kulturális kölcsönhatások a Balaton térségében 1822–1960 között (Óslakosok, fürdővendégek, nyaralók). Doktori disszertáció. ELTE, Budapest
56. Schleicher Vera (2018): Kultúrfürdő – Kulturális kölcsönhatások a Balaton térségében 1821–1960 között. L'Harmattan Kiadó, Budapest
57. Schöll-Barna G. – Demény A. – Serlegi G. – Fábián S. – Sümegi P. – Fórizs I. – Bajnóczi B. (2012): Climatic variability in the Late Copper Age: stable isotope fluctuation of prehistoric *Unio pictorum* (Unionidae) shells from Lake Balaton (Hungary). – Journal of Paleolimnology. pp. 1-10.
58. Sipos P. (1999): Élet a Balatonnál a két világháború között. História 21. évf. 5-6. sz. pp. 43- 46.
59. Szappanos G. (1974): Építésre előkészített üdülőterületek a Balatonnál. In: Dr. Császár László (szerk.): Városépítés, 1974/4. pp. 12-15.

60. Szörényiné Kukorelli I. (2005): A fenntartható fejlődés stratégiai elemei a rurális térségekben. *Tér és Társadalom* 19. évf. 3-4. sz. pp. 111-137.
61. Virág Á. (2005): A Sió és a Balaton közös története. Közlekedési Dokumentációs Kft., Budapest
62. Zákonyi F. (1974): A balatoni üdülés, üdültetés és idegenforgalom története. In Tóth K. (szerk.): *Balaton monográfia*. Panoráma Budapest. pp. 482-493.
63. 147/2010. (IV. 29.) Korm. rendelet a vizek hasznosítását, védelmét és kártételeinek elhárítását szolgáló tevékenységekre és létesítményekre vonatkozó általános szabályokról
<https://net.jogtar.hu/jogszabaly?docid=A1000147.KOR&searchUrl=/gyorskereso?keyword%3Dv%25C3%25ADzmin%25C5%2591s%25C3%25A9g>
(Utolsó megtekintés: 2023.10.11.)
64. 1996. évi XXI. törvény a területfejlesztésről és a területrendezésről
<https://net.jogtar.hu/jogszabaly?docid=99600021.tv> (Utolsó megtekintés: 2023.01.09.)
65. 2000. évi CXII. törvény a Balaton Kiemelt Üdülőkörzet Területrendezési Tervének elfogadásáról és a Balatoni Területrendezési Szabályzat megállapításáról
<https://mkogy.jogtar.hu/jogszabaly?docid=a0000112.TV>
(Utolsó megtekintés: 2023.10.11.)
66. 2018. évi CXXXIX. törvény Magyarország és egyes kiemelt térségeinek területrendezési tervéről
<https://net.jogtar.hu/jogszabaly?docid=a1800139.tv> (utolsó megtekintés: 2023.05.27.)
67. 22/1998. (II. 13.) Korm. rendelet a Balaton és a parti zóna nádasainak védelméről, valamint az ezeken folytatott nádgazdálkodás szabályairól
<https://net.jogtar.hu/jogszabaly?docid=99800022.KOR&searchUrl=/gyorskereso?keyword%3Dv%25C3%25ADzmin%25C5%2591s%25C3%25A9g>
(Utolsó megtekintés: 2023.10.14.)
68. 283/2002. (XII. 21.) Korm. rendelet a balatoni vízpart-rehabilitációs szabályozás követelményeiről
<https://net.jogtar.hu/jogszabaly?docid=A0200283.KOR&searchUrl=/gyorskereso?keyword%3Dv%25C3%25ADzmin%25C5%2591s%25C3%25A9g>
(Utolsó megtekintés: 2023.10.11.)
69. 31/1997. (IX. 23.) KTM rendelet a Balaton-felvidéki Nemzeti Park létesítéséről
<https://net.jogtar.hu/jogszabaly?docid=99700031.KTM&searchUrl=/gyorskereso?key>

word%3Dv%25C3%25ADzmin%25C5%2591s%25C3%25A9g

(Utolsó megtekintés: 2023.10.11.)

70. 356/2019. (XII. 23.) Korm. rendelet a Preventív intézkedések a Balatont érintő vízminőségi problémák hosszútávon fenntartható kezelésére elnevezésű, a Környezeti és Energiahatékonysági Operatív Program által támogatott projekttel összefüggő közigazgatási hatósági ügyek nemzetgazdasági szempontból kiemelt jelentőségű üggyé nyilvánításáról

<https://net.jogtar.hu/jogszabaly?docid=A1900356.KOR&searchUrl=/gyorskereso?keyword%3Dv%25C3%25ADzmin%25C5%2591s%25C3%25A9g>

(Utolsó megtekintés: 2023.10.11.)

71. 356/2019. (XII. 23.) Korm. rendelet a Preventív intézkedések a Balatont érintő vízminőségi problémák hosszútávon fenntartható kezelésére elnevezésű, a Környezeti és Energiahatékonysági Operatív Program által támogatott projekttel összefüggő közigazgatási hatósági ügyek nemzetgazdasági szempontból kiemelt jelentőségű üggyé nyilvánításáról

<https://net.jogtar.hu/jogszabaly?docid=A1900356.KOR&searchUrl=/gyorskereso?keyword%3Dv%25C3%25ADzmin%25C5%2591s%25C3%25A9g>

(Utolsó megtekintés: 2023.10.11.)

Internetes hivatkozás:

72. <http1>: KSH statisztika - Gyorstájékoztató, Turisztikai szálláshelyek forgalma, 2023. július

<https://www.ksh.hu/gyorstajekoztatok/ksz/ksz2307.html> (Utolsó megtekintés: 2023.10.16.)

73. <http2>: KSH statisztika - 8.1.2.9. Magyarország 50 legnépesebb települése, 2023. január 1

https://www.ksh.hu/stadat_files/fol/hu/fol0014.html (Utolsó megtekintés: 2023.10.16.)

74. <http3>: Magyar Turisztikai Ügynökség

<https://mtu.gov.hu/cikkek/balaton-turisztikai-terseg-1920/> (Utolsó megtekintés: 2023.10.16.)

75. <http4>: KSH - 21.1.2.2. Egy főre jutó bruttó hazai termék megye és régió szerint

https://www.ksh.hu/stadat_files/gdp/hu/gdp0078.html (Utolsó megtekintés: 2023.01.09.)

76. http5: KSH statisztika - 27.2.1.17. A turisztikai szálláshelyeken eltöltött külföldi és belföldi vendégéjszakák Budapesten és turisztikai térségenként havonta
https://www.ksh.hu/stadat_files/tur/hu/tur0081.html (Utolsó megtekintés: 2023.10.16.)
77. http6: KSH statisztika (2022)
<https://ksh.hu/s/helyzetkep-2022/#/kiadvany/turizmus-vendeglatas/a-15-legnepszerubb-magyar-varos-a-turisztikai-szallashelyeken-eltoltott-vendegejszakak-szama-alapjan-2022> (Utolsó megtekintés: 2023.06.30.)
78. http7: KSH Statisztika (2018)
https://www.ksh.hu/docs/hun/xftp/idoszaki/pdf/ter_kep_2018.pdf (Utolsó megtekintés: 2023.01.09.)
79. http8: Kajla Program
<https://kajla.hu/> (Utolsó megtekintés: 2024.03.05.)
80. http9: BalatonBIKE
<https://www.balatonbike365.hu/> (Utolsó megtekintés: 2024.03.05.)
81. http10: Kék Túra
<https://www.kektura.click.hu/tajegysegek/balaton.htm> (Utolsó megtekintés: 2024.03.05.)
82. http11: BalatonHelp
<https://balatonhelp.hu/> (Utolsó megtekintés: 2024.03.06.)

Ábrák és táblázatok jegyzéke

Ábrák jegyzéke

1. ábra: Vidék- és településfejlesztési összehasonlítás Forrás: Jávor (1999) alapján Nezei (2019)	4
2. ábra: A BKÜ település típusai Forrás: Balatoni Integrációs és Fejlesztési Ügynökség (2023)	7
3. ábra: „2022-es évben nyaralt-e a Balatonon vagy annak környékén?” (N=711) Forrás: saját szerkesztés	20
4. ábra: „Melyik vármegyében lakik?” (N=472) Forrás: saját szerkesztés	21
5. ábra: A Balatonnál nyaraló válaszadók életkora (N=472) Forrás: saját szerkesztés.....	22
6. ábra: A legnépszerűbb turisztikai desztinációk a Balaton partján.....	25
7. ábra: Legnépszerűbb nyaralási város 2022-ben Magyarországon.....	26
8. ábra: A Balatonon nyaraló válaszadók aránya vármegyénként.....	29
9. ábra: Lakhely Balatontól való távolsága és a Balatonon nyaralók pontdiagrammon trendvonalal ábrázolva.....	31
10. ábra: Milyen szálláshelytípust választott a 2022-es balatoni nyaralása alkalmával.....	32
11. ábra: A szállásokat választók aránya.....	33
12. ábra: A szállásokat választók aránya.....	34

Táblázatok jegyzéke

1. Táblázat Az 5% felett említett balatoni nyaralási helyszínek (N=472)	23
2. táblázat: Az 1-5%-ban említett és 1% alatt említett balatoni nyaralási helyszínek (N=945)	24
3. Táblázat: A három legnépszerűbb balatoni nyaralási település nemek szerinti eloszlása ...	27
4. Táblázat: Lakhely (vármegye) szerinti legnépszerűbb balatoni nyaralási települések	27
5. Táblázat: Vármegyét Balatontól való távolság alapján történő kategorizálása.....	30
6. Táblázat: Lakhely Balatontól való távolsága és a Balatonon nyaralók (korrelációanalízis)..	30
7. Táblázat: Egy főre jutó bruttó hazai termék vármegyénként és a Balatonon nyaralók (korrelációanalízis).....	31
8. Táblázat: A Balatonnal kapcsolatos kifejezések (N=711).....	33
9. Táblázat: A Balatonnál töltött nyaralás legfontosabb elemei (N=711).....	35

Melléklet

1. melléklet: Online kérdőív

2022-es évi belföldi nyaralásokra vonatkózó kérdőív

Kedves Kitöltő!

A Magyar Agrár- és Élettudományi Egyetem Regionális és környezeti gazdaságtan mesterképzési szak levelező tagozat hallgatójaként egy országos vizsgálatot végzek.

Az online kérdőíves vizsgálattal arról szeretnék képet alkotni, hogy milyenek voltak 2022-ben a magyarországi lakosok nyaralási szokásai.

A kérdőív kitöltése kb. 10 percet vesz igénybe. A kérdőív anonim, senkinek semmilyen személyes adatát nem kérem, és nem rögzítem. A kérdőív kitöltését a kitöltőnek joga van bármikor megszakítani.

A kitöltött kérdőíveket a kérdező csak a kutatásához, szakdolgozatához használja.

A kutatásban az adatokat névtelenül gyűjtöm, és más személyes adatát sem rögzítem. Szigorúan bizalmasan kezelek minden olyan információt, amit a kutatás keretén belül gyűjtök össze. A kutatás során nyert adatokon statisztikai elemzéseket végzek, amelyekből egyetlen résztvevő személyazonossága sem állapítható meg.

A kitöltést és a segítséget ezúton is köszönöm!

Amennyiben kérdése van a kutatással vagy a kérdőívvel kapcsolatban, kérem vegye fel a kapcsolatot a kérdezővel.

Korda Tamás,
kordatamas1009@gmail.com

Neme: *

Nő

Férfi

Életkora *

18-25 év

26-35 év

36-60 év

61 év felett

Melyik vármegyében lakik? *

- Baranya
- Bécs-Kiskun
- Békés
- Borsod-Abaúj-Zemplén
- Budapest
- Csongrád-Család
- Fejér
- Győr-Moson-Sopron
- Hajdú-Bihar
- Heves
- Jász-Nagykun-Szolnok
- Komárom-Esztergom
- Nógrád
- Pest
- Somogy
- Szabolcs-Szatmár-Bereg
- Tolna
- Vas
- Veszprém
- Zala

A 2022-es évben nyaralt-e a Balatonon vagy annak környékén? *

Igen.

Nem.

Melyik településen nyaralt Ön számára a Balatonon a 2022-es évben? *

Saját válasz

Kivel töltötte Balatoni nyaralását a 2022-es évben? *

Egyedül voltam.

Párommal/feleségemmel/férjemmel.

Családommal.

Barátokkal.

Milyen szálláshelytípust választott a 2022-es balatoni nyaralása alkalmával? *

- szálloda
- magánszálláshely
- kemping
- közösségi szálláshely
- panzió
- üdülőházttelep
- egyéb szálláshely

Mire gondol a Balaton nevének hallatán? *

Saját válasz _____

Mi a legfontosabb Önnek, ha a Balatonnál nyaral? *

Saját válasz _____

Köszönöm a segítségét!

Vissza

Küldés

Űrlap tartalmának törlése

Nyilatkozatok

Hallgatói nyilatkozat

NYILATKOZAT

a diplomadolgozat nyilvános hozzáféréséről és eredetiségéről

A hallgató neve:	Korda Tamás
A Hallgató Neptun kódja:	HENK1
A dolgozat címe:	A Balaton Kiemelt Üdülőkörzet területi elemzése, gazdasági és társadalmi egyenlőtlenségeinek vizsgálata
A megjelenés éve:	2024
A konzulens intézetének neve:	Agrár- és Élelmiszergazdasági Intézet
A konzulens tanszékének a neve:	Mezőgazdasági Adatfeldolgozási és Adatelemzési Tanszék

Kijelentem, hogy az általam benyújtott diplomadolgozat egyéni, eredeti jellegű, saját szellemi alkotásom. Azon részeket, melyeket más szerzők munkájából vettem át, egyértelműen megjelöltem, és az irodalomjegyzékben szerepeltettem.

Ha a fenti nyilatkozattal valótlan állítottam, tudomásul veszem, hogy a záróvizsga-bizottság a záróvizsgából kizár és a záróvizsgát csak új dolgozat készítése után tehetek.

A leadott dolgozat, mely PDF dokumentum, szerkesztését nem, megtekintését és nyomtatását engedélyezem.

Tudomásul veszem, hogy az általam készített dolgozatra, mint szellemi alkotás felhasználására, hasznosítására a Magyar Agrár- és Élettudományi Egyetem mindenkori szellemi tulajdon-kezelési szabályzatában megfogalmazottak érvényesek.

Tudomásul veszem, hogy dolgozatom elektronikus változata feltöltésre kerül a Magyar Agrár- és Élettudományi Egyetem MATER Hallgatói Dolgozatok repozitóriumába. Tudomásul veszem, hogy a megvédett és

- nem titkosított dolgozat a védést követően
- titkosításra engedélyezett dolgozat a benyújtásától számított 5 év eltelte után

nyilvánosan elérhető és kereshető lesz az Egyetem MATER Hallgatói Dolgozatok repozitóriumában.

Kelt: 2024. év április hó 25. nap

Hallgató aláírása

Konzulensi nyilatkozat

NYILATKOZAT

Korda Tamás (hallgató Neptun azonosítója: HENKI1) konzulenseként nyilatkozom arról, hogy a diplomadolgozatot áttekintettem, a hallgatót az irodalmi források korrekt kezelésének követelményeiről, jogi és etikai szabályairól tájékoztattam.

A diplomadolgozatot a záróvizsgán történő védeésre javaslom / nem javaslom¹.

A dolgozat állam- vagy szolgálati titkot tartalmaz: igen nem^{*2}

Kelt: 2024. év április hó 24. nap

belső konzulens